24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
ДЕКАБРЬ
14
ВЫРСАРНИКУН
295 (6010) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Мускавшӑн пыракан ҫапӑҫури чаплӑ ҫӗнтерӳ

Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗсем вирлӗн ҫапнипе фашистсен кӗтӗвӗсем Мускавран хӗвеланӑҫнелле каякан ҫулсем тӑрӑх каялла вӑркӑнаҫҫӗ. Ҫулсем ҫинче фашистла салтаксен виллисем, ҫунтарса янӑ е персе ҫӗмӗрнӗ машинӑсемпе орудисем кӗпӗрленсе выртаҫҫӗ.

Ҫакӑн пек намӑсла пӗтсе ларчӗ мухтанчӑк Гитлерӑн Мускава илес шутпа пуҫланӑ иккӗмӗш генеральнӑй наступленийӗ. Нумаях пулмасть Гитлер нимӗҫ халӑхне чаплӑ ҫӗнтерӳ савӑнӑҫне кӑтартма сӑмах панӑччӗ, нимӗҫ ҫарӗсене Совет столицин ӑшӑ хватерӗсенче кантарма сӑмах панӑччӗ. Анчах та ҫӗнтерӳ савӑнӑҫӗпе ӑшӑ хватерсенче канас вырӑнне, фашистсен йӑлтах урӑххине курмалла пулчӗ. Паттӑр Хӗрлӗ Ҫар Гитлерӑн суйласа пухнӑ чи лайӑх дивизийӗсене аркатса тӑкрӗ, унӑн ҫарне ҫӗнӗрен пысӑк ҫухатусем кӳчӗ, Мускава йӗри-тавра хупӑрласа илме шутланӑ Гитлерӑн планне пӗтерсе хучӗ.

Мускав — пирӗн чаплӑ хула — халиччен пекех иксӗлми ҫирӗп тӑрать, ӑна пирӗн хӑюллӑ воинсем, йӗри-таврах тимӗр карта пек ҫирӗппӗн тӑрса, вӗҫӗ-хӗррисӗр паттӑрлӑхпа хӳтӗлеҫҫӗ. Геройла Хӗрлӗ Ҫар чаҫӗсем, хӑйсен командованийӗн стратегиллӗ шухӑшӗсене пурнӑҫа кӗртсе пырса, фашистла тискер кайӑксен хӗскӗчне касса татрӗҫ, ҫакна пула тӑшманӑн пур енчи вӑйӗсене те ҫӗмӗрсе тӑкрӗҫ.

Нимӗҫсен Мускава хупӑрласа тытса илес планӗ путланса ларни ҫинчен Совет Информаци Бюровӗ пӗлтернине — паян пӗтӗм Совет ҫӗршывӗ пысӑк савӑнӑҫпа тата законлӑ мӑнкӑмӑллӑхпа вуласа тухать. Мускав ҫине иккӗмӗш хут генеральнӑй наступлени тума Германин ҫар командованийӗ питӗ пысӑк вӑй — 51 дивизи пухса тӑратрӗ. Пирӗн Хӗвеланӑҫ фронтӗнчи войскӑсем тӑшман вӑйне малтан оборонӑллӑ ҫапӑҫусемпе ывӑнтарса ҫитерчӗҫ, унтан декабрӗн 6-мӗшӗнче унӑн флангсенчи ударнӑй групписене хирӗҫ контрнаступлени пуҫласа ячӗҫ. Тӑшманӑн ҫак групписене ҫӗмӗрсе тӑкрӗҫ, халӗ ӗнтӗ вӗсем васкасах каялла чакаҫҫӗ. Совет Информаци Бюровӗн пӗлтерӗвӗ тӑшман ҫарӗ талккишӗпех чакни ҫинчен уҫӑмлӑн сӑнласа кӑтартать. Ноябрӗн 16-мӗшӗнчен пуҫласа декабрӗн 10-мӗшне ҫитиччен нимӗҫсенне — 1.434 танк, 5.416 автомашина, 575 оруди, 339 миномет, 870 пулемет тытса илнӗ тата ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Ҫав вӑхӑтрах нимӗҫсен 85.000 ҫын ытла вилсе пӗтнӗ. Ку шута авиаци хӑйне уйрӑм мӗн чухлӗ пӗтернине кӗртмен-ха.

Гитлерпа унӑн шайкки хӑйсен ҫухатӑвӗсене сахаллатса кӑтартма хӑтланни питӗ кулӑшла та мӗскӗнле пулса тухать. Ҫакӑн пек пысӑк ҫухатусем умӗнче ҫавтери шикленсе ӳкнине вӗсем хӑйсем те пытарма пултараймаҫҫӗ. Хӑйсен наступленийӗ путланса ларнӑ пирки вӗсем никам ӗненмелле мар пушӑ сӑмахсемпе сӳпӗлтетеҫҫӗ: вырӑс хӗлӗ ҫитсе тӑни ҫине кӑтартса, хӗлле урӑхла майсемпе наступлени тумалла пулать, ҫавӑнпа та пирӗн наступление хамӑр ирӗкпех малтанах шутласа хунӑ план тӑрӑх чармалла пулчӗ, теҫҫӗ вӗсем. Ҫапла — «Гитлерпа унӑн компанийӗн» картла вылямалли ҫуртӗнчи шулерсем никам ӗненмелле мар суеҫтереҫҫӗ, хӑйсен ҫарӗн ҫухатӑвӗсем ҫинчен — «ку уйрӑм вырӑнти пӗчӗкҫӗ ӗҫ ҫеҫ» тесе улталама пӑхаҫҫӗ.

Ҫаксем пурте вӗсем ӑссӑр сӳпӗлтетни кӑна, путланса ларнӑ «стратег» Гитлер хӑйӗн намӑсла поражениине тата Германи ҫарӗн чылай пысӑк пайӗ пӗтнине мӗнпе те пулин тӳрре кӑлармасӑр хӑтланса пӑхни кӑна.

Гитлерӑн йыткӗтӗвӗсем октябрь уйӑхӗнче Мускав ҫине пӗрремӗш генеральнӑй наступлени туса килни Хӗрлӗ Ҫарӑн ҫирӗплӗхӗ ҫине пырса тӑрӑнса арканса кайрӗ. Гитлерӑн, хӑй малтан сӑмах панӑ пек, ноябрьте хӑйӗн бандисен Хӗрлӗ площадьри парадне йышӑнасси пулмарӗ. Хӗрлӗ площадьре Хӗрлӗ Ҫарӑн ҫапӑҫӑва тухма хатӗр тӑракан чаҫӗсем Сталин юлташ умӗнчен ҫирӗп те шанчӑклӑ утӑмсемпе иртсе пынӑ чухне, гитлерла бандитсем Мускав патӗнчи тӳремлӗхсемпе сӑртлӑхсем ҫинче хӑйсен халсӑр ҫиллине шӑнараймасӑр ирсӗрленсе пынӑ.

Ноябрь уйӑхӗнче Гитлер хӑйӗн войскисене, кирек мӗнле ҫухатусем тӳсмелле пулсан та, Мускава йышӑнса илме приказ панӑ. Мускав умне хаяр хӑрушлӑх тухса тӑнӑччӗ. Анчах Мускава хӳтӗлекенсем, фронтри боецсемпе командирсем, оборонӑн предприятийӗсенчи рабочисем, укрепленисем тунӑ ҫӗрте ӗҫлекен мӗнпур москвичсем ҫирӗп те тӳсӗмлӗ пулчӗҫ. Пӗтӗм совет ҫӗршывӗ ҫирӗп те тӳсӗмлӗ пулчӗ. Сталин Мускавра, Сталин Мускав хулине тӑшмана кӗртмест, — ҫакна пурте пӗлнӗ тата пурте пӗлеҫҫӗ. Кашнин пӗр иксӗлми ҫирӗп шухӑш пур — ҫапӑҫура пуҫсене хурсан та, ылханлӑ ирсӗр тӑшмана тӑван Мускавран мӑшкӑллама памалла мар.

Ухмах та сӗмсӗр тӑшман хӑйне-хӑй Мускав ҫывӑххипе илӗртнӗ самантра Гитлерӑн генеральнӑй наступлени шӑпи тулса пынӑ. Пирӗн тӑван Мускава хӳтӗлекен Хӗрлӗ Ҫарӑн чаҫӗсем хӑйсем ҫине ҫакӑн пек задача илнӗ: Мускав ҫине тӑшман иккӗмӗш генеральнӑй наступлени туса килнине аркатса кӑна мар ямалла, ҫакӑнта, Мускав патне пымалли вырӑнсенче, гитлерла йыткӗтӗвӗсене аркатма тытӑнмалла!

— Мускав ҫывӑхӗнче тӑшмана аркатма тытӑнмалла! — Ҫапла чӗнсе калани, вӑй-хӑватпа тата ҫӗнтерӳ тӑвассине ӑнланса илнипе ҫулӑмланса тӑраканскер, боецсене, командирсемпе политработниксене хавхалантарса пычӗ, столицӑна хӳтӗлемешкӗн ҫӗнӗ вӑй пачӗ, ӑна хӳтӗлекенсен хастарлӑхӗпе паттӑрлӑхне ӳстерчӗ, наступлени пуҫласа ямашкӑн ҫӗклерӗ.

Ноябрӗн 6-мӗшӗнче Сталин юлташ ҫапла каланӑччӗ:

«Ленинградпа Мускава хӳтӗлени, — унта пирӗн дивизисем нумаях пулмасть нимӗҫсен кадрсвӑй дивизийӗсене вӑтӑра яхӑн пӗтерсе тӑкрӗҫ, — ҫакна кӑтартса парать: отечественнӑй вӑрҫӑн ҫулӑмӗнче советсен ҫӗнӗ боецӗсемпе командирӗсем, летчиксем, артиллеристсем, минометчиксем, танкистсем, пехотинецсем, моряксем пиҫӗхсе ҫитӗнеҫҫӗ тата пиҫӗхсе ҫитӗнчӗҫ те, ыран вӗсем нимӗҫ ҫарӗшӗн аҫа-ҫиҫӗм пулса тӑрӗҫ».

Ҫак историе кӗме тивӗҫлӗ «ыран» халӗ геройла «паян», Мускав ҫывӑхӗнче пулса иртнӗ аслӑ ҫапӑҫу ҫинчен каласа паракан калав пулса тӑчӗ. Фашистла йыткӗтӗвӗсен пуҫӗ тӗлӗнче Ростов патӗнче, Тихвин патӗнче аслати авӑтса кӗмсӗртетсе ячӗ; Тихвин патӗнче фашистла войскӑсен пысӑк группине пӗтерсе тӑкса, Ленинграда блокадӑпа ҫавӑрса илес хӑрушлӑха сирсе пӑрахрӑмӑр. Мускав ҫывӑхӗнче те вӗсен пуҫӗ тӗлӗнчех аслати кӗрлерӗ.

Тӑван ҫӗршыв хӑйӗн ывӑлӗсемпе, Мускав таврашӗнчи рубежсенче паттӑррӑн ҫапӑҫакан Хӗрлӗ Ҫар боецӗсемпе мухтанса хавасланать. Тӑван ҫӗршыв Мускав ӗҫҫыннийӗсемпе мухтанса хавасланать, вӗсем производствӑра, Мускав тавра оборона рубежӗсене тунӑ ҫӗрте паттӑррӑн, хӑйсене хӗрхенмесӗр ӗҫленипе, хӗҫпӑшалпа боеприпассем парса тӑнипе, тыла ҫирӗплетнипе, боецсене хавхалантарнипе Хӗрлӗ Ҫара пулӑшрӗҫ, халӗ те пулӑшсах пыраҫҫӗ.

Хӗрлӗ Ҫар чаплӑ ҫӗнтерӳ турӗ. Анчах та ҫакӑ пирӗн пуҫа ҫавӑрса ямалла мар, ҫакӑнпа пирӗн лӑпланса, йӑваш чунлӑ пулса лармалла мар. Кун пек туни ӗнтӗ, чӑнах та, тӑван ҫӗршыв умӗнче преступлени туни пулӗччӗ. Ҫук, пирӗн ӗҫ пуҫланчӗ кӑна-ха. Тӑшмана халь амантнӑ, анчах вӗлермен. Вӑл халӗ те Мускав ҫывӑхӗнчи ҫӗр ҫинчех тӑрать-ха. Хӑрушлӑха пӗтересси халӗ те инҫе-ха. Никам та халь тревогӑн отбойне паман, никама та кӑмака ҫине хӑпарса выртса канма ирӗк паман.

Тӗплӗн касса тасатман вӑрмантан хунав шӑтса ҫитӗнет. Фашистла тискер кайӑксене, нимӗҫ захватчикӗсене пирӗн ҫавтери тӗплӗн, вӗсенне Мускава илес кирек-епле шухӑшне те ӗмӗрлӗхех пӗтерсе лартмалла касса тасатас пулать. Нимӗҫ оккупанчӗсене — вилӗм! Ҫакӑн пек ӗнтӗ пирӗн лозунг. Тӑшмана аркатма пуҫланӑ ӗҫе — хамӑрӑн мӗнпур хуласене, хамӑрӑн мӗнпур ҫӗре ирӗке кӑларичченех, хамӑрӑн тӑван ҫӗршывра нимӗҫ захватчикӗсене пӗр ҫын юлми пӗтерсе тӑкиччченех туса ҫитермелле! Мускав ҫывӑхӗнче тунӑ чаплӑ ҫӗнтерӳ мӗнпур совет патриочӗсенчен татах та ытларах вӑй хурса, ҫине тӑрса ӗҫлеме, боевой машинӑсем, боеприпассем туса кӑларассине темиҫе хут ӳстерме, тӑшмана пур фронтсенче те аркатса тӑкмашкӑн Хӗрлӗ Ҫара татах та ытларах пулӑшу парса пыма хушать.

Ӗнер Совет Информаци Бюровӗ пӗлтернине итленӗ хыҫҫӑн Мускаври нумай предприятисенче митингсем пулса иртрӗҫ. Совет войскисем столица ҫывӑхӗнче тунӑ ӑнӑҫусемшӗн хавхаланса, рабочисем, инженерсем, техниксем ӗҫ тухӑҫлӑхне хӑпартма, фронта пулӑшу парассине вӑйлатма хавхалансах ҫӗнӗ обязательствӑсем илчӗҫ. Н-ски заводра каҫхи сменӑра ӗҫлекен рабочисем хӑйсен митингӗнче йышӑннӑ резолюцире ҫапла ҫыраҫҫӗ:» Канма пӗлмесӗр, татах та лайӑхрах ӗҫлеме тупа тӑватпӑр. Эпир, Хӗрлӗ Ҫарӑн ҫӗнтерӗвӗсемшӗн хавхаланнӑскерсем, декабрь уйӑхӗн планне срокчченех тултарма сӑмах паратпӑр. Гранатӑсем, автоматсем ытларах туса кӑларар! Ытларах танксем, самолетсем туса парар!

Мускав ҫывӑхӗнчи ҫапӑҫусем халӗ ҫарӑлсах пыраҫҫӗ.

Хӗрлӗ Ҫар воинӗсем, тӑшмана ывӑнма пӗлмесӗр хӑвалӑр, ӑна сывлӑш ҫавӑрма памасӑр ҫапӑр, хӑвалӑр, пӗтерӗр ӑна!

Мускава чаплӑн хӳтӗлекенсене салам! Нимӗҫ оккупанчӗсене — вилӗм!

(«ПРАВДА», декабрӗн 13-мӗшӗнчи умстатьи).

Совет Информаци Бюровӗнчен

Декабрӗн 12-мӗшӗнчи каҫхи пӗлтерӳ

Декабрӗн 12-мӗшӗнче пирӗн войскӑсем противника хирӗҫ пур фронтсенче те ҫапӑҫнӑ. Хӗвеланӑҫ тата Кӑнтӑр-Хӗвеланӑҫ фрончӗсенчи чылай участоксенче пирӗн чаҫсем, противника хирӗҫ хаяр ҫапӑҫусем туса пырса, малалла куҫса пынӑ тата халӑх пурӑнакан темиҫе пункта йышӑнса илнӗ.

Декабрӗн 11-мӗшӗнче нимӗҫсенне 11 самолет пӗтерсе тӑкнӑ.

Декабрӗн 12-мӗшӗнче Мускав патӗнчи сывлӑшри ҫапӑҫусенче нимӗҫсенне 5 самолет персе антарнӑ.

* * *

Декабрӗн 11-мӗшӗнче пирӗн авиаци чаҫӗсем нимӗҫсен 7 танкне, войскӑсемпе грузсем турттарса пыракан 418 автомашинине, штабӑн 5 автобусне пӗтерсе тӑкнӑ тата сиенленӗ, тӑшманӑн полевой тата зенитнӑй орудийӗсене прислугисемпе пӗрлех—14 орудине, боеприпассем турттарса пыракан 110 лавне, горючи тултарнӑ 13 автоцистернине пӗтерсе тӑкнӑ, пехотӑн 2 батальонне вӗлерсе пӗтернӗ, сапаласа янӑ.

* * *

Хӗвеланӑҫ фрончӗн участокӗсенчен пӗринче кӗрешекен пирӗн чаҫсем пӗр кун хушшинчи ҫапӑҫусенче нимӗҫсенне 8 танк, 10 оруди, 48 пулемет, 100 автомашина, 120 автомат тата боеприпассем тултарнӑ склада тытса илнӗ. Фронтӑн тепӗр участокӗнче Белов юлташӑн кавалерисчӗсем темиҫе кун хушшинчи ҫапӑҫусенче тӑшманӑнне 50 танк, 40 оруди, 2000 автомашина, 100 мотоцикл тата ытти тӗрлӗ трофейӑсем нумай тытса илнӗ.

* * *

Кӑнтӑр-Хӗвеланӑҫ фрончӗн участокӗсенчен пӗринче пирӗн боецсем противника хирӗҫ пынӑ ҫапӑҫура нимӗҫсенне 11 оруди, 7 миномет, 37 пулемет, ҫар хатӗрӗсем тиенӗ 114 лав, винтовкӑсемпе автоматсем нумай тытса илнӗ. Багдасаров тата Козин юлташсен чаҫӗсем тӑшманӑнне 32 пулемет, 10 миномет т. ыт. тытса илнӗ.

* * *

Красноармеец Сыплецов юлташ геройла ӗҫ тунӑ. Вӑл противника хирӗҫ пынӑ ҫапӑҫура горючи тултарнӑ бутылкӑсемпе нимӗҫсен 2 танкне тивретсе янӑ, гранатӑсем ывӑтса тӑшман пулеметне расчечӗпе пӗрлех тата нимӗҫсен 10 салтакне пӗтерсе тӑкнӑ.

* * *

Калинин облаҫӗнчи партизансем Германи ҫарӗн транспорчӗсене ӑнӑҫлӑн петере-петере тӑкаҫҫӗ. К. юлташӑн партизанла отрячӗ ҫак кунсенче нимӗҫсен ларӑвӗсене атакӑланӑ. Партизансем нимӗҫсенне 3.000 консерва банкине, 5 пичке спирт, 220 мӑшӑр ҫӑматӑ, 300 кӗрӗк пиншак тытса илнӗ. Нимӗҫ захватчикӗсем ҫӑматӑсемпе кӗрӗк пиншаксене ҫывӑхри ялсенчи хресченсенчен туртса илнӗ пулнӑ. С. юлташӑн отрядӗнчи партизан-йӗлтӗрҫӗсем ҫӗрле нимӗҫсен фронтран инҫех мар тӑракан землянкисене атакӑланӑ. Хӗрарӑм тутрисем ҫыхнӑ часовоя пӗр шавсӑр пӗтерсе тӑкса, партизансем землянкӑсене гранатӑсем ывӑтнӑ тата нимӗҫсене автоматсенчен пере-пере вӗлернӗ. Гранатӑсен тата автоматсен сассисене илтсе, нимӗҫсем ҫав вырӑна пӗр рота салтак янӑ. Партизансем вӗсене пулеметсенчен тата автоматсенчен персе тӑрса кӗтсе илнӗ. Фашистла пехотӑн каялла чакмалла пулнӑ. Каялла чакнӑ чухне нимӗҫсем ҫине хӑйсен чаҫӗсемех, ҫавӑрса илесрен хӑраса, минометсенчен тата орудисенчен пеме пуҫланӑ. Партизансен хӑюллӑ тапӑнӑвне пула нимӗҫ захватчикӗсен 200 салтакӗ пӗтнӗ.

* * *

Кӑнтӑр фронтӗнче кӗрешекен пирӗн чаҫсем нимӗҫ салтакӗсене йышлӑн тыткӑна илнӗ. Тыткӑна лекнисем кӑтартса панӑ тӑрӑх, вӑрҫӑ вӑрӑма тӑсӑлнӑ тата питех те пысӑк ҫухатусем пулнӑ пирки, суйласа илнӗ гитлерла войскӑсем хушшинче те шухӑш-кӑмӑлсем начарланма пуҫланӑ, анчах ун ҫинчен уҫҫӑнах калаҫма хӑраҫҫӗ.

«СС Адольф Гитлер» полкри 7-мӗш ротӑран тыткӑна лекнӗ салтак, ҫамрӑксен гитлерла организацин членӗ, Эрих Горвиг ҫапла пӗлтернӗ: «Доброволецсенчен тӑракан пирӗн полк питех те пысӑк ҫухату тӳснӗ. 7-мӗш ротӑра 200 ытла салтакран 43 ҫын юлнӑ. Салтаксен шухӑш-кӑмӑлӗсем яланах паттӑр пулнӑ, анчах юлашки вӑхӑтра вӗсен шухӑш-кӑмӑлӗсем питех те начарланчӗҫ. Сивӗсем пуҫланчӗҫ, ӑшӑ тумтирсем ҫук, апат-ҫимӗҫ начарланчӗ, салтаксем пыйтланса кайнӑ, полк пысӑк ҫухату тӳсет—ҫаксем вара салтаксен шухӑш-кӑмӑлӗсене пушшех начарлатаҫҫӗ. Вӗсем ытларах та ытларах кӑмӑлсӑрланаҫҫӗ. Партизансем пире лӑпкӑлӑх паман. Таганрогра партизансем нумаях пулмасть нимӗҫ комендатурине взрыв туса сирпӗнтерсе ячӗҫ». 76-мӗш пехотнӑй дивизин 176-мӗш пехотнӑй полкӗнчи 11-мӗш ротӑри старший ефрейтор Вильгельм Крайзе ҫапла каласа панӑ: «Снабжени парса тӑрас ӗҫре тӑтӑшах чӑрмавсем пулнӑ пирки салтаксем хирӗҫле калаҫҫӗ, тарӑхаҫҫӗ. Чирлисем питех те нумай, медикаментсем ҫук. Стрелоксем хушшинче офицерсене курайманни ӳссех пырать. 9-мӗш ротӑри обер-лейтенант Лилиенталь салтаксемпе уйрӑмах начар калаҫать. Нумаях пулмасть канма чарӑнсан, Лилиенталь айккинелле пӑрӑнса канма ларнӑ. Часах пӑшалран пени илтӗнчӗ, офицер йӑванса кайрӗ. Врач—Лилиентале ҫурӑмран персе вӗлернӗ, тесе палӑртрӗ».

Декабрӗн 13-мӗшӗнчи ирхи пӗлтерӳ

Декабрӗн 13-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле пирӗн войскӑсем противника хирӗҫ пур фронтсенче те ҫапӑҫнӑ.

* * *

Ленинград фрончӗн участокӗсенчен пӗринче Астанин юлташӑн боецӗсем икӗ кун хушшинчи ҫапӑҫусенче нимӗҫсене халӑх пурӑнакан пунктран хӑваласа кӑларнӑ, противникӑн 14 огневой точкине тата 6 блиндажне ҫӗмӗрсе тӑкнӑ, 5 йывӑр оруди пӗтерсе тӑкнӑ, 2 тупӑ, 3 миномет, нумай пулеметсем, автоматсем, винтовкӑсем, боеприпассем тытса илнӗ, нимӗҫ салтакӗсемпе офицерӗсене 400 ҫынна ытла вӗлернӗ.

* * *

Фронтӑн Калинин енчи участокӗсенчен пӗринче Есаулов юлташӑн боецӗсем противника хирӗҫ пынӑ хаяр ҫапӑҫура нимӗҫсене халӑх пурӑнакан И. пунктӗнчен хӑваласа кӑларнӑ, нимӗҫсен 236-мӗш артполкӑн штабне ҫапса аркатнӑ, 6 оруди пӗтерсе тӑкнӑ, противникӑн салтакӗсемпе офицерӗсене 100 ҫынна вӗлерсе пӗтернӗ.

* * *

Кӑнтӑр фрончӗн участокӗсенчен пӗринче кӗрешекен Рыбанюк юлташӑн подразделенийӗ нимӗҫсен 111-мӗш пехотнӑй дивизин 50-мӗш полкне сапаласа янӑ тата Б. станцине йышӑннӑ. Ҫапӑҫу хирӗнче нимӗҫсен салтакӗсемпе офицерӗсен 429 вилли выртса юлнӑ, Пирӗн боецсем 2 оруди, 2 миномет, 50 ещӗк мина, 65 ещӗк патрон тата ытти трофейӑсем тытса илнӗ.

* * *

Сержант Поросенков юлташӑн взвочӗ пӗр ҫапӑҫурах противника хирӗҫ виҫӗ хутчен штык вӗҫҫӗн атакӑна кӗнӗ, фашистла оккупантсене 150 ҫынна ытла вӗлерсе пӗтернӗ. Ҫав ҫапӑҫура Поросенков юлташ хӑй тӑшман салтакӗсене 11 ҫынна штыкпа чиксе пӑрахнӑ.

* * *

Фашистла тыткӑнран ҫӑлӑнса тухнӑ Никитин, Сайкин тата Максимов красноармеецсем фашистла мерзавецсем Хӗрлӗ Ҫарӑн тыткӑна лекнӗ боецӗсемпе командирӗсене тискеррӗн асаплантарни ҫинчен каласа панӑ. «Пире, тыткӑна лекнӗ красноармеецсен пысӑк мар группине, — каласа параҫҫӗ вӗсем, — нимӗҫ салтакӗсем ҫийӗнчех хывӑнтарчӗҫ, кӗрӗк пиншаксене, перчаткӑсене тата атӑсене хывса илчӗҫ, ҫавӑн хыҫҫӑн пире, ҫаппа-ҫарамас ҫынсене юр тӑрӑх минӑсем лартса тухнӑ хире хӑваласа кайрӗҫ. Унта 6 боец вилчӗ». Нимӗҫсем тытса илнӗ Сольцы хулинчен тухса тарнӑ Житникова гражданка ҫапла каласа панӑ: «Эпӗ фашистсем ҫул тӑрӑх аманнӑ 8 красноармееца илсе пынине куртӑм. Нимӗҫсем вӗсене ҫурӑмран штыксемпе тата прикладсемпе тӗксе пыраҫҫӗ. Тыткӑна лекнисем малалла кайма пултарайманнине кура ирсӗрсем вӗсене ҫавӑнтах, ҫул хӗрринчех персе вӗлерчӗҫ». Нимӗҫсен «тыткӑна лекнӗ ҫар ҫыннисен» лагерӗнче, Коотун ялӗнче, советӑн ытти мирлӗ гражданӗсемпе пӗрле чылай вӑхӑт хушши пурӑннӑ Житникова малалла ҫапла каласа парать: «Нимӗҫсем пире кунне темиҫе шӑннӑ ҫӗрулми ҫеҫ паратчӗҫ. Иртен пуҫласа сӗм тӗттӗм пуличченех ӗҫлеттеретчӗҫ. Пӗррехинче, перекличка вӑхӑтӗнче, ачаллӑ хӗрарӑм хӑйне ӗҫрен хӑтарма офицертан ыйтрӗ. Офицер ӑна лагерьтен тухса кайма ирӗк пачӗ. Анчах вӑл темиҫе утӑм тусанах фашист ӑна ҫурӑмран персе вӗлерчӗ».

* * *

Краснодар крайӗнчи рабочисем, колхозниксем тата интеллигентсем хӑйсен тӳрӗ кӑмӑллӑ ӗҫӗпе Германи захватчикӗсене пӗтерсе тӑкма Хӗрлӗ Ҫара пулӑшаҫҫӗ. Краснодарти РККА ячӗпе тӑракан фабрика хӑйӗн ҫулталӑкри планне пӗр уйӑх малтан тултарнӑ. Ҫав фабрикӑри нумай рабочисем нормӑсене чылай ирттерсе тултараҫҫӗ. Краснодарти Седин ячӗпе тӑракан заводри токарь Межов юлташ нормӑна 800--1000-шер процент тултарать. Калинин ячӗпе тӑракан заводри слесарь Варяница юлташ сменӑра яланах 4-шар норма тӑвать. Вӑл 11 уйӑх хушшинче икӗ ҫулхи нормӑна тултарнӑ. Краснодар крайӗнчи колхозсем тӗштырӑ поставкисене вӑхӑтра парса татаҫҫӗ. Кунпа пӗрлех вӗсем государствӑна 860.000 центнер ытла аш-какай, 172.000 гектолитр сӗт тата ялхуҫалӑхӗн ытти продукчӗсене нумай сутнӑ. Краснодар крайӗнчи ӗҫҫыннисем вӑрҫӑ пуҫланнӑранпа ҫӗршыв оборонин фондне 21 миллион тенкӗ укҫан, государство заемӗсен облигацийӗсене 51 миллион тенкӗлӗх хывнӑ, 13.000 центнер тырпул, аш-какай т. ыт. те нумай панӑ.

Мускава ҫавӑрса илес тата ӑна йышӑнас тӗлӗшпе нимӗҫсем тунӑ план путланса ларни

Мускав патне пымалли вырӑнсенче нимӗҫсен войскисем поражени тӳсни

Германи войскисем, 1941 ҫулти ноябрӗн 16-мӗшӗнчен тытӑнса, пирӗн Хӗвеланӑҫ фронтне хирӗҫ 13 танковӑй дивизи, 33 пехотнӑй дивизи тата 5 мотопехотнӑй дивизи пухса тӑратса, Мускав ҫине иккӗмӗш генеральнӑй наступлени пуҫласа янӑ. Противник хӑйӗн умне ҫакнашкал тӗллев лартнӑ: вӑл фронта хупӑрласа илесшӗн, ҫавӑнпа пӗрлех тата фронтӑн флангӗсенчен пырса шала кӗрсе каясшӑн пулнӑ, ҫапла майпа вара пирӗн тыла ҫавӑрӑнса кӗрсе, Мускав хулине йышӑнса илесшӗн пулнӑ. Противник кӑнтӑрта — Тулана, Каширӑна, Рязане тата Коломнӑна йышӑнса илме, ҫурҫӗрте — Клина, Солнечногорска, Рогачева, Яхромӑна, Димитрова йышӑнса илме, унтан вара Мускав ҫине виҫӗ енчен пырса ҫапса ӑна йышӑнса илме задача лартнӑ. Ҫакна тума противник хӑйӗн вӑйӗсене ҫакнашкал пухса тӑратнӑ пулнӑ: пирӗн сылтӑмри фланга хирӗҫ—Клин, Солнечногорск, Димитров енӗсенче — противник хӑйӗн Гоот тата Хюпнер генералсен 3-мӗшпе 4-мӗш танковӑй групписене кӗртсе янӑ, ҫав танковӑй группӑсенче 1-мӗш, 2-мӗш, 5-мӗш, 6-мӗш, 7-мӗш, 10-мӗш тата 13-мӗш танковӑй дивизисем, 36-мӗш тата 14-мӗш мотопехотнӑй дивизисем, 23-мӗш, 106-мӗш тата 35-мӗш пехотнӑй дивизисем тӑнӑ; пирӗн сулахай фланга хирӗҫ—Тула, Кашира, Рязань енӗсенче — противник хӑйӗн Гудериан генералӑн 2-мӗш бронетанковӑй армине кӗртсе янӑ, ҫав арми составӗнче 3-мӗш, 4-мӗш, 17-мӗш тата 18-мӗш танковӑй дивизисем, 10-мӗш тата 29-мӗш мотопехотнӑй дивизисем, 167-мӗш пехотнӑй дивизи тӑнӑ; пирӗн фронтӑн вӑтаҫӗрне хирӗҫ — противник хӑйӗн ҫарӗн 9-мӗш, 7-мӗш, 20-мӗш, 12-мӗш, 13-мӗш тата 43-мӗш корпусӗсене, 19-мӗш тата 20-мӗш танковӑй дивизийӗсене кӗртсе янӑ.

Декабрӗн 6-мӗшӗнчен пирӗн войскӑсем противника хирӗҫ оборонӑллӑ хаяр ҫапӑҫусем туса пынӑ, противникӑн пирӗн флангсенчен пырса ҫапма хатӗрленӗ группировкисен наступленине чарса тӑнӑ тата Истра—Звенигород—Наро-Фоминск енӗсенче противникӑн ытти войскисен атакисене сире-сире пӑрахса пынӑ. Ҫав ҫапӑҫусенче противник чылаях пысӑк ҫухатусем тӳснӗ. Ноябрӗн 16-мӗшӗнчен пуҫласа декабрӗн 6-мӗшне ҫитиччен, малтанлӑха палӑртнӑ пачах та туллимар даннӑйсем тӑрӑх, пирӗн войскӑсем, пирӗн авиаци ӗҫӗсене ку шута кӗртмесӗр, нимӗҫсенне 777 танк, 534 автомашина, 178 оруди, 119 миномет, 224 пулемет пӗтерсе тӑкнӑ тата тытса илнӗ; противникӑн 55.170 ҫын вилнӗ.

Противника малтанхи ҫапӑҫусенче хавшатса ҫитернӗ хыҫҫӑн, пирӗн Хӗвеланӑҫ фронтӗнчи войскӑсем 1941 ҫулти декабрӗн 6-мӗшӗнче противникӑн флангсенчи ударнӑй группировкисене хирӗҫ контрнаступлени пуҫласа янӑ. Наступлени пуҫласа ярса, пирӗн войскӑсем противникӑн ҫав икӗ группировкине те ҫапса ҫӗмӗрнӗ, вӗсем халӗ, хӑйсен техникипе хӗҫпӑшалӗсене пӑрахса хӑварса тата питех те пысӑк ҫухатусем тӳссе, васкасах каялла чакаҫҫӗ.

1941 ҫулти декабрӗн 11-мӗш кунӗ вӗҫленнӗ тӗле пирӗн фронтра ҫакнашкал картина пулса тӑнӑ:

а) Люлишенко генералӑн войскисем противникӑн 1-мӗш танковӑй дивизине, 14-мӗш тата 36-мӗш мотопехотнӑй дивизийӗсене ҫапа-ҫапа аркатса тата Рогачев хулине йышӑнса, Клин хулине ҫавӑрса илнӗ;

б) Кузнецов генералӑн войскисем, Яхрома хулине йышӑнса илсе, противникӑн каялла чакакан 6-мӗшпе 7-мӗш танковӑй дивизийӗсене тата 23-мӗш пехотнӑй дивизине хыҫран хӑваласа пыраҫҫӗ; Кузнецов генералӑн войскисем Клин хулинчен Кӑнтӑр-Хӗвеланӑҫ еннерех тухнӑ;

в) Власов генералӑн войскисем, противникӑн 2-мӗш танковӑй дивизине тата 106-мӗш пехотнӑй дивизине хӑваласа пырса, Солнечногорск хулине йышӑнса илнӗ;

г) Рокоссовский генералӑн войскисем, противникӑн 5-мӗш, 10-мӗш тата 11-мӗш танковӑй дивизийӗсене, СС дизизине тата 35-мӗш пехотнӑй дивизине хыҫран хӑваласа пырса, Истра хулине йышӑнса илнӗ;

д) Говоров генералӑн войскисем противникӑн 252-мӗш, 87-мӗш, 78-мӗш тата 267-мӗш пехотнӑй дивизийӗсен оборонине татса кӗрсе, Кулебяк—Локотня районӗсене йышӑнса илнӗ;

е) Болтин генералӑн войскисем, Туларан ҫурҫӗр-хӗвелтухӑҫнерех, противникӑн 3-мӗшпе 4-мӗш танковӑй дивизийӗсене тата СС («Великая Германия») полкне ҫапса аркатнӑ та противникӑн 296-мӗш пехотнӑй дивизине хӗссе хупӑрласа пырса, малалла наступлени тӑваҫҫӗ;

ж) Белов генералӑн кавалерин 1-мӗш гвардейски корпусӗ, противникӑн 17-мӗш танковӑй дивизине, 29-мӗш мотопехотнӑй тата 167-мӗш пехотнӑй дивизийӗсене пӗрин хыҫҫӑн теприне ҫапса ҫӗмӗрсе, ҫав дивизисен юлашкийӗсене хыҫран хӑваласа пырса, Венев тата Сталиногорск хулисене йышӑннӑ;

з) Голиков генералӑн войскисем, противникӑн 18-мӗш танковӑй тата 10-мӗш мотопехотнӑй дивизийӗсен чаҫӗсене кӑнтӑр-хӗвеланӑҫ еннелле сире-сире пӑрахса, Михайлов хулипе Епифань хулине йышӑнса илнӗ.

Наступлени пуҫласа янӑ хыҫҫӑн пирӗн войскӑсен чаҫӗсем, декабрӗн 6-мӗшпе 10-мӗш кунӗсем хушшинче халӑх пурӑнакан 400 пункта ытла йышӑнса илсе, вӗсене нимӗҫсенчен ирӗке кӑларнӑ.

Декабрӗн 6-мӗшпе 10-мӗш кунӗсем хушшинче противникӑнне 386 танк, 4317 автомашина, 704 мотоцикл, 305 оруди, 101 миномет, 515 пулемет, 546 автомат тытса илнӗ.

Ҫав вӑхӑт хушшинчех пирӗн войскӑсем противникӑнне, пирӗн авиаци ӗҫӗсене ку шута кӗртмесӗр, 271 танк, 565 автомашина, 92 оруди, 119 миномет, 131 пулемет пӗтерсе тӑкнӑ.

Кусемсӗр пуҫне, тӑшманӑнне хӗҫпӑшалсем, боеприпассем, обмундировани тата ытти тӗрлӗ ҫар пурлӑхӗсем нумай тытса илнӗ. Ҫав кунсем хушшинче ҫапӑҫу хирӗнче нимӗҫсен 30.000 ҫын ытла вилнӗ.

Пӗтӗмӗшпе илсен, кӑҫалхи ҫулӑн ноябрӗн 16-мӗшӗнчен пуҫласа декабрӗн 10-мӗшне ҫитиччен пирӗн войскӑсем противникӑнне, пирӗн авиаци ӗҫӗсене ку шута кӗртмесӗр, 1.434 танк, 5.416 автомашина, 575 оруди, 339 миномет, 870 пулемет тытса илнӗ тата пӗтерсе тӑкнӑ. Нимӗҫсен ҫав ҫӳлте илсе кӑтартнӑ армийӗсенче кӑна ҫак вӑхӑт хушшинче 85.000 ҫын ытла вилнӗ.

Ҫак сведенисем вӗсем тулли мар тата малтанлӑха шутласа хунӑскерсем кӑна, мӗншӗн тесен пирӗн наступлени малалла пынӑ пирки пӗтӗм трофейӑсене шута илме халӗ май ҫук-ха.

Германи информаци бюровӗ декабрӗн пуҫламӗшӗнче ҫапла ҫырнӑччӗ: «Вӑрҫӑ ӗҫӗсен пӗтӗм йывӑрӗшӗн центрне Сталин урӑх вырӑна куҫарма хӑтланса пӑхсассӑн та, Германи ҫарӗн командованийӗ Мускава илессине хӑйӗн тӗп тӗллевӗ тесе шутлать. Германин ӗртсе пыракан ҫыннисем ҫапла пӗлтереҫҫӗ: большевиксен столици ҫине туса пыракан наступлени ҫавтери малалла кайрӗ, халӗ ӗнтӗ хулан шалти пайне лайӑх бинокль витӗр аванах курма пулать теҫҫӗ». Ҫакӑн пек ҫырнӑччӗ Германи информаци бюровӗ декабрӗн пуҫламӗшӗнче.

Мускава ҫавӑрса илес тата ӑна йышӑнас тӗлӗшпе нимӗҫсем тунӑ мухтанчӑк план путланса ларни халӗ ӗнтӗ пуриншӗн те паллӑ. Нимӗҫсем кунта поражени тӳсни уҫҫӑнах курӑнса тӑрать.

Нимӗҫсем хӗл ҫитсе тӑнӑ пирки ӳпкелешеҫҫӗ, Мускава йышӑнса илес тӗлӗшпе тунӑ плана пурнӑҫа кӗртме вӗсене хӗл чӑрмантарчӗ, теҫҫӗ нимӗҫсем. Анчах та, пӗрремӗшӗнчен илсен, Мускав патӗнче пирӗн халӗ чӑн-чӑн хӗл пуҫланман-ха, мӗншӗн тесен пирӗн кунта сивӗсем халлӗхе 3—5 градусран иртмен. Иккӗмӗшӗнчен, хӗл пирки ӳпкелешни вӑл—нимӗҫсем, хӗллехи кампание тахҫанах хатӗр, тесе пӗтӗм тӗнче умӗнче ҫуйӑхрӗҫ пулин те, хӑйсен ҫарне ӑшӑ тумтир тарса тумлантарма вӑхӑтра тӑрӑшманнине пӗлтерет. Калас пулать, хӑйсен ҫарне вӗсем ӑшӑ тумтирсем акӑ мӗншӗн паман: нимӗҫсем ҫак вӑрҫа хӗле кӗричченех вӗҫлессине шанса тӑнӑ. Нимӗҫсен шанчӑкӗсем тӳрре тухманни уҫҫӑнах курӑнать ӗнтӗ. Нимӗҫсем кунта чылай пысӑк тата хӑйсемшӗн хӑрушӑ йӑнӑш турӗҫ... Анчах та нимӗҫсен планӗсенче пулнӑ йӑнӑшсене вӑрҫӑ кампанин хӗллехи условийӗсемпе ниепле те ӑнлантарса пама ҫук. Кунта хӗл айӑплӑ мар, кунта Германи командованийӗ вӑрҫӑ тӗлӗшпе план тунӑ чухне йӑнӑш туни айӑплӑ.

СОВЕТ ИНФОРМАЦИ БЮРОВӖ.

ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН

УКАЗӖ

М. П. Макаров юлташа Чӑваш АССР Ҫутӗҫ Халӑх Комиссарне уйӑрса лартасси ҫинчен

Михаил Петрович **Макаров** юлташа Чӑваш АССР Ҫутӗҫ Халӑх Комиссарне уйӑрса лартас.

Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ З. АНДРЕЕВА.

Чӑваш АССР Верховный Совет Президиум Секретарӗн ӗҫӗсене тӑваканӗ А. ИЗМАЙЛОВ.

Шупашкар хули, 1941 ҫулти декабрӗн 13-мӗш.

Отечественнăй аслă вăрçă фрончĕсенче

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ (Çурçĕр-Хĕвеланăç енĕ). Совет летчикĕсемпе Англин летчикĕсем пĕр-пĕринпе пĕрлешсе гитлерла захватчиксене вăйлăн пыра-пыра çапаççĕ. **Ӳкерчĕк çинче:** Совет Союз Геройĕ капитан Сафонов (сылтăмра) Англи летчикĕсемпе калаçать.

ТАСС фотохроники.

Елец патĕнчи ĕçсем

КĂНТĂР-ХЕВЕЛАНАÇ ФРОНЧĔ, декабрĕн 11-мĕш. (ТАСС). Елец хули патне пымалли районсен çывăхне чылай резервсем мобилизацилесе тата пысăк вăй пухса тăратнă нимĕç войскисем кăнтăр еннелле тапăнса пыма шухăшланă. Пысăк çухатусем тӳссе, вĕсем пирĕн чаçсене хĕссе пыма пултарнă тата хулана йышăнса илнĕ. Хулана йышăнса илессишĕн пынă çапăçура фашистсем татах та пысăкрах çухатусем тӳснĕ. Çапăçура нимĕçсен 45-мĕш пехотнăй дивизийĕ хăйĕн личнăй составне çуррине яхăн çухатнă. Унăн ротисенче, вăтамран илсен, 80-шар çын çеç тăрса юлнă, вăл шутра кадровăй салтаксем 10 çынтан ытла мар шутланаççĕ. Ыттисене запасра тăракансене илсе пынă пулнă. Салтаксен нумайĕшĕсем ăшă тумтирсем çук пирки питех те хытă шăннă. Темиçе кун каярах Кăнтăр-Хĕвеланăç фронтĕнчи Хĕрлĕ Çар войскисем контратака тума пуçланă. Елец хулишĕн 4 куна çити хаяр çапăçу пынă. Генерал-лейтенант Костенко командир пулса ертсе пыракан пирĕн чаçсем тата Городнянский командирăн чаçĕсем нимĕçсен фашистла войскисем çине вăйлăн пырса çапнă. Елец хулине Хĕрлĕ Çар чаçĕсем çĕнĕрен йышăнса илнĕ. Çак вăйлă çапăçусенче нимĕçсен Матернер генералĕн 45-мĕш пехотнăй дивизийĕпе Зикст фон Армин 95-мĕш дивизине пĕтĕмĕшпех аркатса тăкнă. Çапăçу хирĕнче нимĕçсен салтакĕсемпе офицерĕсем 12 пин çын вилсе тата аманса пĕтнĕ, трофейăсем нумай туртса илнĕ. Тыткăна лекнисем нумай, вĕсенчен нумайĕшĕсене тăм илсе янă.

Русияновпа Крюченкин командирсен чаçĕсем противник хыççăн çаплах малалла йĕрлесе пыраççĕ, ăна татах та татах пыра-пыра çапаççĕ.

Нимĕçсен 95-мĕш пехотнăй дивизине аркатса тăкассине кĕтмен çĕртен, флангран пырса çапнипе пуçланса кĕртнĕ. Нимĕçсем каялле чакма пуçланă, анчах вĕсене пирĕн танкистсем, кавалеристсем тата пехотинецсем пур çĕртен те хĕссе пынă.

З. ялĕ хыçĕнче пулнă çапăçура та гитлеровецсен салтакĕсемпе офицерĕсем 200 çын ытла вилсе пĕтнĕ. Халăх пурăнакан С. тата В. пунктсем çывăхĕнчи районсенче дивизи хăйĕн тепĕр полкне тата урăх полкăн икĕ батальонне çухатнă. Бузиновпа Пташкин юлташсен подразделенийĕсем ĕнер нимĕçсен батальонне юланутсемпе пырса атакăланă та ăна пĕтерсе тăкнă. Çапăçу уйхирне 200 ытла вилĕ выртса юлнă. Юланутçăсен атакине пулеметнăй тачанкăсем пысăк ăнăçлăхпа хӳтĕлесе пынă. Халĕ мухтавлă кавалеристсем нимĕçсен фашистла пуçкасакансене пĕр шеллемесĕр аркатса пыраççĕ. Крюченкин юлташăн кавалерисчĕсем виçĕ кун хушшинче çапăçура нимĕç салтакĕсемпе офицерĕсене 100 çынна ытла пĕтерсе тăкнă. Нимĕçсем çапăçу хирĕсене тупăсемпе пулеметсене пăраха-пăраха хăвараççĕ. Пирĕн боецсем çав хĕçпăшалсемпе фашистсене хирĕç тăрса çапăçаççĕ. Çапла, кăмахран, ĕнерхи çапăçура кавалеристсем вăрçă хирĕнчен илнĕ нимĕçсен виçĕ орудийĕпе, 23 пулемечĕпе тата 20 автомачĕпе гитлеровецсене хирĕç персе усă курнă.

Этемлĕх ылханакан тăшмана хирĕç çапăçнă чухне пирĕн боецсемпе командирсем калама çук паттăрлăх кăтартса параççĕ. Аманнă комсомолец-пулеметчик Сивак юлташ хăйĕн пулемечĕпе каялла чакакан нимĕç салтакĕсен çулĕ çине тухса çитнĕ те, пулеметран тӳрĕ персе, 30 фашиста вĕлернĕ.

Пирĕн чаçсене контратакăсем туса пыма артиллеристсемпе летчиксем активлăн пулăшса тăраççĕ.

95-мĕш дивизин сапаланса кайнă салтакĕсене хăтарас тесе, нимĕçсен командованийĕ ĕнер совет войскисене хирĕç хăйĕн штурмовой тата бомбардировочнăй авиацине янă. Пирĕн истребительсемпе зенитнăй артиллери вăйлăн персе тăнипе, фашистсен самолечĕсем ирĕксĕрех ăçталла май килнĕ унталла тарнă, çав вăхăтра вĕсен 4 бомбардировщикĕ пĕтнĕ.

Луганов юлташăн артиллеристĕсем В. ялĕнче 300 нимĕçе вĕлерсе пĕтернĕ, тăшманăн обозне тата транспортне çĕмĕрсе тăкнă.

Совет Союзĕн Геройĕ Полынев юлташăн авиачаçĕнчи летчиксем питех те лайăх ĕçлерĕç. Вĕсем çĕр çинчи войскăсене пĕлсе пулăшаççĕ, фашистла войскăсен коммуникацийĕсене аркатса пыраççĕ тата вĕсен резервĕсене пĕтереççĕ. Полынев юлташăн летчикĕсем пĕр кун хушшинче кăна 200 ытла автомашина, горючи тултарнă 6 цистернăна тата пехотăн 1150 салтакне вĕлерсе пĕтернĕ.

4 кун хушшинчи çапăçусенче пирĕн войскисем халăх пурăнакан 30 ытла пункта ирĕке кăларнă.

Нимĕçсен 45-мĕшпе 95-мĕш дивизийĕсене çĕмĕрсе тăкни

Генерал-лейтенантпа Костенкопа калаçни

Совет Информаци Бюровĕ Кăнтăр-Хĕвеланăç фронтĕнче декабрĕн 9-мĕшĕнче совет войскисем, генерал-лейтенант Костенко ертсе пынипе, Елец хулине илни çинчен пĕлтернĕччĕ. Елец хули районĕнче пулса иртнĕ çапăçусенче нимĕçсен 45-мĕшпе 95-мĕш пехотнăй дивизийĕсене пуçĕпех çĕмĕрсе тăкнă. Çак операци çинчен генерал-лейтенант Костенко «Правда» хаçатăн специальнăй военнăй корреспонденчĕпе калаçнă чухне çапла каласа панă.

Нимĕçсен 45-мĕшпе 95-мĕш пехотнăй дивизийĕсем вĕсем Германи çарĕн кадровăй соединенийĕсем пулнă. Çапăçусем хыççăн вĕсене темиçе хутчен вăй хуша-хуша панă. Юлашки вăхăтра вĕсен çын составне штатра кăтартнă чухлех ӳстернĕ пулнă. Çак дивизисем нимĕçсен çарĕн чи лайăх дивизийĕсен шутĕнче тăнă.

Декабрĕн 6-мĕшĕнче пирĕн кавалеристсем 95-мĕш дивизин штабĕнче ĕçлекен нимĕç офицерне Куртильера тыткăна илнĕ. Ун çумĕнче çав дивизисен задачисене кăтартса паракан приказа тупнă; çав приказ тăрăх вăл дивизисен Т. тата В. пунктсен рубежĕсене çитмелле пулнă та вĕсенче хĕл каçма чарăнса тăмалла пулнă. 95-мĕш пехотнăй дивизин командирĕ генерал-лейтенант Зикст фон Арми хăйĕн приказĕнче çапла каланă: пирĕн дивизие хирĕç совет войскисен пысăк мар групписем анчах тăрмашаççĕ, вĕсем хирĕç тăма пултараймаççĕ, вĕсем ĕнтĕ пĕр çапăçмасăрах чакса пыраççĕ,—тенĕ.

Нимĕçсен командованин планĕ тăрăх, пирĕн войскăсен сылтăм енчи участокĕнче çапăçакан нимĕçсен 45-мĕш пехотнăй дивизийĕн те малтан кайса, оборонăн хĕллехи рубежне йышăнса тăмалла пулнă.

Анчах та вĕсем çак планне пурнăçа кĕртме пултараймарĕç. Нимĕçсен чи лайăх дивизийĕсене хирĕç пирĕн Крюченкин командирăн утлă чаçĕсене тата Русиянов юлташăн чаçĕн гвардеецĕсене янă. Çак войскăсем часах малалла каймалли рубежа вырнаçса тăнă та нимĕçсен войскисене кĕтмен çĕртен тата çĕмĕрмеллех çапнипе кĕтсе илнĕ. Нимĕçсен группировкин центрне те, флангĕсене те пĕр вăхăтрах пырса çапнă. Фашистсен дивизийĕсем темиçе вак группăсене уйрăлса кайнă та, вĕсене пирĕн мухтавлă юланутçăсемпе гвардеецсем çавăра-çавăра илнĕ. Тăшманпа чи малтан Малеевăн утлă чаçĕ З. ялĕнче тытăçса илнĕ; çав ялта противникăн пехотин пĕтĕм батальонĕ пулнă. Кĕске вăхăт хушши çапăçнă хыççăн кавалеристсем яла тытса илнĕ те нимĕçсен батальонне пĕтĕмпех пĕтерсе тăкнă. Горбатенко юлташăн подразделенийĕ К. ялне йышăнса тăнă противника утлă стройпа пырса атакăланă, вăл нимĕçсен пехотин пĕр ротине пĕтерсе тăкнă тата трофейăсем нумай тытса илнĕ. Шмуйло юлташăн утлă чаçĕ вара пит те маттур кĕрешнĕ; вăл каялла чакакан противника хыçранах хăваласа пынă, унăн флангĕсене çавăра-çавăра илнĕ, фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсене питĕ нумай вĕлерсе пĕтернĕ.

Çапăçусем кунĕн-çĕрĕн пынă. Пирĕн юланутçăсем фашистсем йышăнса илнĕ ялсене кĕре-кĕре кайса, вĕсене унтан хăвала-хăвала кăларнă, штыкпа тăрса çапăçса пĕтере-пĕтере пынă. Çĕрлехи çапăçусенче уйрăмăнах батальоннăй комиссарăн Денисовăн подразделенийĕ чапа тухнă, унăн кавалерисчĕсем 700 нимĕçе яхăн вĕлернĕ, 10 оруди ытла тата снарядсемпе хĕçпăшал нумай тытса илнĕ.

Русиянов юлташăн гвардейски чаçĕ, Цыганов юлташăн артиллерисчĕсемпе çыхăнса кĕрешсе, нимĕçсен 45-мĕш дивизин малти пайĕсене çĕмĕрсе тăкнă та малтан малалла кайса пынă. Гвардеецсемпе кавалеристсем пĕр-пĕринпе питех те таччăн çыхăнса тăрса çапăçнă. Çакă вара пирĕн пехотăна хăй умне лартнă плана — нимĕçсен икĕ дивизине çĕмĕрсе тăкассине тата çĕнĕ рубежсене çитсе тăрассине виçĕ кун хушшинчех пурнăçа кĕртме май панă.

Çапăçса пырса фашистсенчен Елец хулине кăна мар, халăх пурăнакан 200 пункта та хăтарнă.

Çак операци вăхăтĕнче кавалерин пысăк пайĕ утлă стройпа çапăçăва кĕнĕ, ăна пулемет тачанкисем пулăшнă. Çапăçусен пĕрремĕш кунĕнче эпир çавăрса илнĕ нимĕçсем пире хирĕç тăма хăтланкаласа пăхрĕç, вĕсем ун чухне эпир вăйлăн çавăрса илнипе ĕненмен пулнă; анчах та иккĕмĕшпе виççĕмĕш кунсенче вара хăйсен флангĕсемпĕн хăрушлăх сиксе тухассăнах вĕсем пĕр йĕркесĕр каялла чакма пуçланă. Пирĕн войскăсем нимĕç войскисене çавăра-çавăра илес тактикăла ăнăçлăн усă курса пычĕç. Çак тактика пире хамăр умма лартнă задачăна ытлашши çухатусем тумасăр пурнăçа кĕртме май пачĕ.

(«Правда», декабрĕн 12-мĕш).

Мерецков генералăн чаçĕсем противника çаплах малалла хăвалаççĕ

ÇУРÇЕР-ХЕВЕЛАНАÇ ФРОНЧĔ, декабрĕн 12-мĕш. («Правда» хаçатăн спецвоенкорĕ). Ĕнер ирхине кăна-ха Тихвинра артиллери канонади кĕрлесе тăни илтĕнетчĕ, паян вара унта лăпкă. Нимĕн йĕркесĕр кăнтăралла тата кăнтăр-хĕвеланăçнелле чакакан противника Мерецков генералăн чаçĕсем хĕссе, малалла хăваласа пыраççĕ.

Мерецков генералăн чаçĕсем ĕнер çĕнĕ çĕнтерӳсем тунă. Кăнтăрла нимĕçсем З. тата Ч. пункчĕсенчен тухса тарнă. Каçхине пирĕн чаçсем, вăйлăн çапăçнă хыççăн, противника стратеги тĕлĕшпе пысăк вырăн йышăнса тăракан Л. вырăнтан хăваласа кăларнă. Каялла чакнă чухне нимĕçсем хăйсен боеприпассем тултарнă склачĕсене взрыв туса сирпĕнтерсе янă. Взрыв питех те вăйлă пулнă, çав пунктран 20 километртра тăракан Тихвинри çуртсен кантăкĕсем те ваннă. Çĕрле пирĕн чаçсем питех те кирлĕ тепĕр М. пунктне йышăннă.

Тихвина ирĕке кăларас тĕлĕшпе операци пуçланнăранпа Мерецков генералăн чаçĕсем, пĕчĕк ялсене шута илмесĕр, халăх пурăнакан 70 пункта нимĕçсенчен тасатнă. Чугунçул линине темиçе километр хушши противникран тасатнă.

Ĕнер Виноградов тата Артюшенко командирсен боецĕсем уйрăмах лайăх тата активлăн кĕрешнĕ.

Д. РУДНЕВ.

(«Правда» хаçатран).

Нимĕçсен çухатăвĕсем питех те пысăк

ЛЕНИНГРАД, декабрĕн 12-мĕш. («Правда» хаçатăн спецвоенкорĕ). Фронтăн участокĕсенчен пĕринче Федюнинский юлташăн подразделенийĕ нимĕçсен фашистла войскисен пĕрлешӳллĕ группине пĕтере-пĕтере тăкать. Ĕнер фашистсене 700 çынна ытла вĕлерсе пĕтернĕ. 506-мĕш пехотнăй полкăн 2-мĕш батальонĕнчен тыткăна лекнисем вĕсен батальонĕнче кăнтăрлаччен 100 çынна çити пĕтнĕ тесе кăтартса панă. Противникăнне 9 пулемет, миномет тата 206 мина тытса илнĕ.

Фашистсем Волхова тытса илес тесе наступлени пуçланăранпа уйăх тултарать. Анчах тăшманăн наступленийĕ малтанах путланса ларчĕ. Çав вăхăт хушшинче нимĕçсен Томашек генералĕн войскисем 6000 çынна çити çухатнă. Вĕсен орудийĕсене, пулемечĕсене, автомашинисене нумай пĕтерсе тăкнă. Пирĕн чаçсем противникăнне танксене хирĕç пемелли 15 оруди, 103 пулемет, 11 миномет тата нумай боеприпассем, вăл шутра 70 пин патрон таран, тытса илнĕ.

Волхов патĕнчен хăваласа янă тăшман вăрманта, уçă вырăнта вырнаçса пурăнать. Нимĕçсем транспорт çитменнине пула питех те аптăраççĕ. Çак кунсенче пирĕн разведка 60 лава нимĕç салтакĕсем туртса пынине курнă. Кашни лава 8—10 салтак туртса пынă. Юлашки вăхăтра çакăн пек тĕслĕхсене пĕрре çеç мар палăртнă.

А. МАЛЮТИН.

(«Правда» хаçатран).

Пирĕн войскăсен ăнăçлă контратакисем

КĂНТĂР-ХЕВЕЛАНАÇ ФРОНЧĔ, декабрĕн 12-мĕш. («Правда» хаçатăн спецвоенкорĕсем). Крюченкин тата Русиянов юлташсен чаçĕсем Елец хули районĕнчен каялла чакакан противника хыçран хăвалаççĕ. Енехри пĕр кун хушшинче кăна Крюченкин юлташăн чаçĕ малалла кайса, халăх пурăнакан вăтăр пункта çити фашистсенчен тасатнă.

Пирĕн юланутçăсем тата гвардеецсем хăватлăн пыра-пыра çапнипе каялла чакнă чухне нимĕçсем хăйсен пĕчĕк подразделенийĕсене пирĕн войскăсен тылне хăварма хăтланаççĕ. Çав сапаланса кайнă группăсене пирĕннисем пĕтере-пĕтере тăкаççĕ.

Ĕнер участоксенчен пĕринче нимĕçсем, хăйсен нумай йышлă вăйĕпе уçă курса, пирĕн чаçсене кăштах хĕснĕ. Çав рубежа хӳтĕлесе тăракан Крюченкин юлташăн хăюллă воинĕсем противника хирĕç тăвăллăн персе тăнипе вĕсене каялла чакарнă.

Ĕнер Русиянов юлташăн боецĕсем Г. ялĕн районĕнче чаплă операци туса ирттернĕ. Вĕсем противника пур енчен те çавăрса илсе, нимĕçсен 133-мĕш пехотнăй полкĕн штабне çĕмĕрсе тăкнă, кирлĕ документсем тытса илнĕ. С. районĕнче гвардеецсем ĕнер нимĕç пехотине пĕр батальона çити пĕтерсе тăкнă.

Г. ГРИГОРЕНКО,
В. КУПРИН.

(«Правда» хаçатран).

М. КАЛИНИН

Пирĕн кунсенче совет патриочĕсен мĕнле пулмалла

Тăшман пире туртса кĕртнĕ вăрçă. пирĕн халăх пухнă материальнăй пысăк пурлăха аркатса тăкнăскер, темĕн чухлĕ халăхăн кун-çулне татма та ĕлкĕрнĕскер, çапăçу хирĕнче çеç мар, ялсемпе хуласенче пурăнакан мирлĕ халăхран та мĕнпур шухăш-кăмăла, пурнăç йĕркине тĕпренех улăштарма ыйтать.

Пирĕн обществăллă тата экономикăллă пурнăçри тĕп фигура, пирĕн литературăри тĕп типсем çирĕм çул хушши ĕнтĕ строитель, производство организаторĕ, аграрник, культурник пулса пычĕç. Çакă ĕнтĕ пирĕн обществăра, çав шутрах коммунистсем хушшинче те хăйĕн паллине хăварчĕ.

Çак пурнăçăн хăпарса пыракан процесне хутшăннă çынсем, строительствăпа тата унăн çитĕнĕвĕсемпе хавхаланнăскерсем, çакна хăйсен тĕллевĕ вырăнне хурса ĕçлерĕç. Çав вăхăтрах коммунистсен партийĕ, çак çитĕнӳсен мĕнпур пахалăхĕпе пĕлтерĕшне шута илсе, производствăри тата культурăри çитĕнӳсемпе советăн социализмлă стройĕ аталанса çирĕпленсе пынине ăнланса илсе, ăна совет стройĕшĕн, коммунизмшăн кĕрешмелли хĕçпăшал вырăнне йышăнчĕ.

Хальхи вăхăтра ĕнтĕ пирĕн территорин чылай пысăк пайĕнче тăшман пирĕн çитĕнӳсене аркатать, çак çитĕнӳсене тăваканнисене асаплантарса вĕлерет. Совет Союзĕнчи граждăнсем умне тăшманпа хире-хирĕç тăрса çапăçас тĕп задача тухса тăчĕ. Çак çапăçу, кун пек калама юрасассăн, мирлĕ строительство вăхăтĕнче çынсем нумайĕшне хăйсен ăшĕнче пытарса усранă мĕнпур пахалăхсене çиеле кăларма хушать.

Тĕслĕхрен, совет патриотизмĕ хальхи вăхăтра çакăнта палăрать: хăрушлăх умне тухса тăнă Советăн тăван çĕршывĕ, халăх, советăн мĕнпур обществи пирĕн çĕршыври гражданиншăн чи хакли, чи юратни тата чи çывăххи пулса тăчĕ, çавăнпа та тăван çĕршывшăн кирек епле майпа кĕрешесси те унăн мĕнпур шухăшĕпе ĕçне йĕркелесе тăракан сисĕм пулса тăрать. Пирĕн çĕршывра çакă ĕнтĕ чăн-чăн пурнăçри факт пулса тăчĕ тесе калама та юрать. Эпир ăна пирĕн Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс Флотĕнчи боецсен тата партизансен героизмĕнче, рабочисем, колхозниксем совет интеллигенцийĕ мĕнпур чун-чĕререн парăнса ĕçленниче куратпăр.

Совет патриотизмĕ татах та уçăмлăрах палăрни вăл—Хĕрлĕ Çар ретне доброволец пулса кĕни пулать. Добровольцесем хушшинче эпир ватă рабочи-профессионала та, лабораторире ĕçленĕ ученăя та, совет служащине те курма пултаратпăр.

Анчах та вăрçă питĕ нумай енлĕ. Вăл тĕрлĕ формăллă, вăл питех те нумай вăй хурса, çине тăрса ĕçлеме ыйтать. Промышленноçри работниксен хăйсен ĕç тухăçлăхне хăпартасси çине çавтери тимлĕн çавăрăнса пăхма кирлине пурте ăнланаççĕ ĕнтĕ. Анчах та, ку вăл хăй тĕллĕнех пулмасть. Ĕç тухăçлăхне хăпартас задача, промышленноçа ертсе пыракан çынсенчен çакна валли тивĕçлĕ обстановка туса пыма ыйтать. Рабочие инструмент, материалсем, чертежсем хăвăрт памалла туман руководитель, заказсене вăхăтрах рабочин станокĕ патне çитерме тивĕçлĕ условисем туса паман руководитель предприятин ĕçне кансĕрлесе пырать. Вăл çакна хăй те ăнланса илмесĕрех, хăйне чăн-чăн патриот тесе шутланă вăхăтрах, патриотизма хирĕçле ĕç тăвать. Столовăйсенче черет тăнă хыççăн тин апат çитерни те, чи кирлĕ продуктсем сутакан магазинсенче черетсем туни те—патриотизма хирĕçле ĕç туни пулать. Пысăк заводсенче тула тухмалли вырăнсем патĕнче халăх пухăнни те ĕç тухăçлăхне чакарать.

Вăрçă вăхăтĕнче колхозниксемшĕн государствăна хăйсенчен тивĕçлĕ поставкăсене тултарни сахал-ха, хăйсен тырпулĕн пĕр пайне оборона фондне пани те сахал-ха. Кунсăр пуçне, вĕсен мĕнпур тырпула, пĕр пĕрчĕ хăвармасăр, вăхăтра уйран пухса кĕмелле, ăна май килнĕ таран перекетлĕрех тыткаламалла. Пахча-çимĕçсене пĕтĕмпех пухса кĕнисĕр пуçне, вĕсен хуçалăхра кирлинчен ытлашши пайне кирек епле пулсан та е типĕтсе, е тăварласа, е нӳхрепе хурса сыхласа усрамалла. Фронт çывăхĕнчен куçса килнĕ çынсене колхозниксен кăмăллăн йышăнмалла, вĕсен пурнăçне майлаштарма мĕн кирлине пурне те туса памалла. Çакăнпа пĕрлех манăн тата çакна асăрхаттарса хăварас килет: фронт çывăхĕнчен куçса килнĕ çынсен те, вĕсем чăлах мар, сывă пулсан, вĕсенчен хăшпĕрисем вăхăтлăха ĕçлемесĕрех тăранса пурăнма пултараççĕ пулсан та, колхоз ĕçне хутшăнса ĕçлемелле.

Хальхи вăхăтра çын хăйне хăй чăн-чăн патриот тесе шутлать пулсан, вăл ĕçрен пăрăнма пултараймасть, пулса иртекен аслă событисем çине сӳрĕккĕн пăхса тăраканни пулма пултараймасть; унăн кирек епле ĕçе те тата обществăллă пурнăçа хăйĕн вăйĕ çитнĕ таран хутшăнмалла.

Фронт çывăхĕнчи районсенчи пирĕн совет тата парти руководителĕсене уйрăмах ответлă ĕç тивет. Тулашĕнчен пăхсан, вăл пĕр-пĕрне хирĕçленĕ пек туйăнать. Тăшман наступлени туса пĕр-пĕр территорие тытса илнĕ чухне пирĕн руководительсен строительсенчен, пурăнăçа малалла аталантаракан çынсенчен вăй хурса пухнă мĕнпур пурлăха, тăшман аллине кĕрсе ăна усă пама пултараканскере, нимĕн шеллемесĕр çĕмĕрекенĕсем те пулмалла. Ку тĕлĕшрен нимĕнле компромисс та, хăвăн ĕçне аркатнишĕн нимĕнле хĕрхенӳ те пулма пултараймасть. Çакна тума кансĕрлекен кашни çын вăл—патриот мар вара, е, вăл хăй патриот пулсан та, чăн-чăн патриотизм мĕнне ăнланаймасть. Пирĕн аслă çĕршыври гражданинăн хăйĕн тăван çĕршывĕшĕн хăрушлăх тухса тăнă камантра хăйĕн мĕнпур харпăрлăхне, халăхăн обществăллă ĕçпе пухнă харпăрлăхне, çав харпăрлăх тăшман аллине ан лектĕр тесен, шеллемесĕр пĕтерме пĕлмелле. Чăн-чăн патриотизм çакăн пек пулать ĕнтĕ.

Пирĕн Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс Флочĕн бази пулса тăракан тылра ĕçлекен совет руководителĕсен, çăкăртан пуçласа винтовкăна çитиех, пур тĕрлĕ продукцие те май килнĕ таранах ытларах туса кăларассишĕн пыракан кĕрешĕве мĕнпур анлăшĕпе сарса ямалла. Кунсăр пуçне тата пур тĕрлĕ ĕçре те вĕсен ĕç тухăçлăхне май килнĕ таранах çӳле хăпартса пымалла. Вăрçă çавтери нумай продуктсем ыйтнине, темĕн чухлĕ вăйпитти çын пулсан та, вăрçă валли тăвакан ĕçсем пурне те çисе янине, çапах та çынсем çителĕклĕ марри палăрнине яланах асра тытмалла. Тăшмана çĕнтерес ĕç пирĕнтен çавтери нумайăшне ыйтать.

Пирĕн çар учрежденийĕсен те, çавăн пекех граждански учрежденисен те, хăйсен организацилле формисене улăштармасăрах, çӳлтен пуçласа аяла çитиех хăйсен ĕçне лайăхлатса пымалла, унта ĕçлекен çынсен хисепне чакармалла. Учрежденири ĕçе вăхăтра та тĕрĕс туса пырасси çине, тивĕçлĕ ведомствăсем халăх ыйтăвĕсене татса парассине кирлĕ пек çӳллĕ вырăна хурасси çине, кашни уйрăм участокри ĕçшĕн ответ тытассине уйрăм çынсене парасси çине уйрăмах хытă çавăрăнса пăхмалла.

Паллах ĕнтĕ, сыхăлăхпа тимлĕх тата совет çĕршывне шала килсе тапăннă тăшмансенчен тата паникерсенчен кирек ăçта та: килте, черетре, чугунçул çинче, трамвайра сыхланасси—кашни патриотăн чи таса тивĕçĕ пулса тăрать.

Совет патриотизмĕ вăл—питĕ аслă ĕç. Совет Информбюровĕн сводкисене кашни кунах миллионшар çын итлет, пирĕн Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флотĕнчи паттăр боецсен кашни çитĕнĕвĕшĕнех савăнаççĕ. Анчах та, манăн çапла тăвас килет: кам та кам чăн-чăн совет патриочĕ пулас тет, вăл, çак сводкăсене итленĕ хыççăн, фронта валли хăй мĕн тунине тата мĕн тума шутланине тишкĕрсе тĕрĕслесе тухтăр.

ТĂВАН ÇĔРШЫВ ОБОРОНИН ФОНДНЕ

КАНАШ. Районри рабочисемпе служащисем, колхозниксемпе колхозницăсем тата колхозсем СССР оборона фондне укçа-тенкĕ, заем облигацийĕсем, ялхуçалăх продукчĕсем тата ытти япаласем те парса тăраççĕ. Декабрĕн 8-мĕш тĕлне оборона фондне пĕтĕмпе 496 пин тенкĕ укçан тата заем облигацийĕсене 528.431 тенкĕлĕх хывнă.

Колхозсем оборона фондне аш-какай, сĕт-çу тата ытти апат-çимĕç продукчĕсем параççĕ. «Коммунар» колхоз 125 килограмм аш-какай панă. Çавăн пекех «Хĕрлĕ Çар» колхоз оборона фондне 102 килограмм, М. Горький ячĕпе тăракан колхоз — 100 килограмм аш-какай, «Хĕрлĕ хĕм» колхоз 30 центнер тырă, 127 литр сĕт, Киров ячĕпе тăракан колхоз — 20 центнера яхăн тырă, 335 литр сĕт панă. Çавăн пекех «Вторая пятилетка», «Красная Чувашия», «Новая жизнь» колхозсем те оборона фондне тĕштырă чылай пачĕç.

И. МАЛОВ.

* * *

Калинински районри «Смычка» колхоз тăван çĕршыв оборонин фондне вăйлатассишĕн кĕрешет. Колхоз çĕршыв оборонин фондне 12 центнер тĕштырă, 13 центнер ытларах аш-какай, 13 центнер утă панă.

Кунсăр пуçне, колхозниксемпе колхозницăсем хушшинче Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли ăшă тумтирсем пухасси те анлăн сарăлса пырать. Ку вăхăтчен вунă мăшăр çăматă, 4 фуфайка, 20 мăшăр çăмран çыхнă чăлха, 16 мăшăр алшиш, 60 тир, 20 килограмм çурă çăм пухса панă. 70 çулти Николай Игнатьевăн икĕ ывăлĕ мухтавлă Хĕрлĕ Çарта Германи захватчикĕсене хирĕç кĕрешеççĕ. Вăл Хĕрлĕ Çар боецĕсем валли тир ăшă кĕпе, пĕр килограмм çăм тата 25 тенкĕ укçа панă. «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума та Игнатьев юлташ 10 тенкĕ укçа панă.

М. ЯСТРАН.

* * *

ПЕРВОМАЙСКОЕ. Районри учительсем тăван çĕршывăн оборона фондне тĕреклетес ĕçе активлăн хутшăнаççĕ. Турханри учительсен коллективĕ çав фонда кашни уйăхрах 266 тенкĕ, Шетмĕри учительсем 192 тенкĕ парса тăраççĕ.

Учительсенчен оборона фондне кашни уйăхрах банка 2.500 тенкĕ пырса тăрать.

И. МИТРОФАНОВ.

Сталин юлташăн чĕнĕвĕ çине комсомолецсем ĕçпе ответлеççĕ

Сталин юлташăн ноябрĕн 6-мĕшĕнче Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă докладне республикăри комсомол организацийĕсем пухусенче сӳтсе-яврĕç. Унтан агитаторсем çулпуç доклачĕпе кашни çамрăка, кашни колхозника паллаштарас енĕпе ĕçлеме тытăнчĕç.

Сталин юлташ тылри ĕççыннисене фронта пулăшма чĕнчĕ. Чăваш республикинчи комсомолецсемпе союзра тăман çамрăксем çулпуçăн чĕнĕвĕ çине ĕçпе ответлеççĕ.

Октябрьски районри «Большевик» промартельри çамрăксем «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума укçа-тенкĕ пухас ĕçе пуçарса ячĕç. Вĕсен пуçарăвне республикăри ĕççыннисем ырларĕç, укçа пухас ĕçе çамрăксемпе пĕрле ваттисем те хутшăнчĕç. Шупашкар хулинче çав бронепоезда тума 87.000 тенкĕ укçан, 95.000 тенкĕлĕх заем облигацийĕ пухнă. Шупашкар районĕнче 46 пин тенкĕ, Куславкка районĕнче 30 пин тенкĕ пухса панă. Республикипе пурĕ 800.000 тенке яхăн пухăннă.

Ку ĕçре актив пример кăтартса пырать. ВЛКСМ Елчĕк райкомĕн секретарĕ Краснов, Калинински райкомăн секретарĕ Кадыков юлташсем бронопоезд тума 300-шер тенкĕ хывнă. «Кожупряжь» артельри пуçламĕш организаци секретарĕ Кузнецов юлташ 150 тенкĕ панă. Çак ĕç валли укçа пухас енĕпе колхозри çамрăксем те аван ĕçлеççĕ. «Правда» колхозри (Куславкка р-нĕ) çамрăксем 1.000 тенкĕ пухнă. Колхозник-комсомолец Симаков, Кузин юлташсем 100-шер тенкĕ панă.

Пысăккисенчен ачасем те юлмаççĕ. Етĕрнери вăтам шкулти ачасем 10—15-шер тенкĕ хывнă.

Сталин юлташăн доклачĕпе сăмахĕ çамрăксене производствăра татах та тухăçлăрах ĕçлеме хавхалантарать. Кашни рабочи, колхозник хăйне валли конкретнăй обязательство илет.

Канашри депори çамрăксен бригади (бригадирĕ Черкасов юлташ) паровозсене 14 сехет вырăнне 8 сехет хушшинче юсама, кашни рабочи—двухсотник пулма, инструментсене йĕркеллĕн тыткалама обязательствăсем илнĕ. Унсăр пуçне çамрăк рабочисем ĕçе вĕрентес тĕлĕшпе хăйсем патне икĕ хĕрача пама администрацирен ыйтнă. Çав икĕ хĕрачана январь уйăхĕччен квалификациллĕ слесарь пулма вĕрентсе çитерме сăмах панă. Ку бригада Улатăртя депори комплекслă бригадăна социализмлă ăмăртăва чĕннĕ.

Çамрăк рабочисем хăйсен сăмахне пурнăçа кĕртеççĕ. Бригадăри Титов, Чеботарев, Ефремов, Сперанский, Жигунов юлташсем цехран тухмасăр пĕр кун та пĕр каç ĕçлесе 2 паровоз юсаса кăларнă. Ун хыççăн 3—4 сехет каннă та каллех ĕçе тухнă.

Кун пек примерсем сахал мар. Çамрăксем вăйне хĕрхенмесĕр, хăрушлăхран хăрамасăр, вăхăтне-мĕнне пăхмасăр ĕçлеççĕ. Пĕр паровозăнне, çула тухас умĕн, контрольнăй пробкăран пыв юхнине асăрханă. Ăна тӳрлетес пулсан, пар кăмакана сивĕтмелле пулнă. Çакă вара паровоза 10 сехет хушши чарса тăратма пултарнă. Электросварщик Жигунов юлташ плащ тăхăннă та çунакан кăмакана кĕрсе кайнă, пробкăна сехет çурă хушшинче тӳрлетсе пĕтернĕ. Депо начальникĕн заместителĕ Гунчак юлташ Жигунова уншăн тав тунă.

Юлашки вăхăтра Канашри вагонсем юсакан заводри çамрăк рабочисем те тухăçлă ĕçленине палăртмалла. Гривнев, Черноухин комсомолецсем нормăна яланах 230-шар процент тултарса ĕçлеççĕ. Черноухин юлташăн бригади ноябрь уйăхĕнче планран ирттерсе 9 вагон юсанă. Плясунов, Никифоров, Трофимов тата нумаях пулмасть ФЗО шкулĕнчен вĕренсе тухнă Малышкин, Цветков комсомолецсем те кунсерен иквиç норма тултараççĕ. Союзра тăман çамрăксем вĕсенчен пример илеççĕ. Слесарьсем: Шилов, Паранин, Ковель юлташсем нормăна 200 процентран кая мар тултарса ĕçлеççĕ.

Куславкка заводĕнчи слесарь Челышев юлташ 4 талăк хушши цехран тухмасăр ĕçленĕ. Комсомолец-слесарь Подольский юлташ нормăна 500—600 процент таран тултарать. Блохин, Гришин, Апполонов юлташсем сменăра 3—4-шар норма тултараççĕ. Двухсотниксен йышĕ ӳссех пырать. Двухсотниксенчен çеç тăракан уйрăм бригадăсен йышĕ те ӳсет.

Шупашкарти авторемонтнăй мастерскойри çамрăк рабочисем те çак кунсенче пысăк тухăçлăхпа ĕçлеме пуçларĕç. Бронников, Малыгин стахановецсем талăкра виçшер норма тултараççĕ. Стахановец-комсомолец Покровский юлташ плана 3—4 хут ирттерсе ĕçлекен пулчĕ.

Çулпуçăн доклачĕпе сăмахне сӳтсе-явнă хыççăн, колхозниксем фронт валли тырă, аш-какай, сĕт-çу, пахча-çимĕç, ăшă тумтир ытларах пама тăрăшаççĕ. Шăхасан районĕнчи «Большевик», «Первое Мая», «Борец» колхозсем юлашки кунсенче государство умĕнчи обязательствăсене пурне те парса татрĕç. Нумай çĕрте комсомолецсем, хĕрлĕ обозсем туса, хатĕрлев пунктне тырă кайса леçнĕ.

Вăрçă вăхăтĕнче пахча-çимĕçсене типĕтме кирлине колхозниксем аван пĕлеççĕ. Çавăнпа нумай колхозсенче ку ĕçе организованно туса ирттереççĕ. Пăрачкав районĕнчи «Передовик» колхоз 794 килограмм купăста, 311 килограмм сухан тата ытти нумай тĕрлĕ çимĕçсем те типĕтсе государствăна панă.

Унсăр пуçне, ĕççыннисем Хĕрлĕ Çар боецĕсем патне апат-çимĕçсем ярса параççĕ. «Факел» колхозри колхозниксем (Пăрачкав районĕ) боецсем патне 1 центнер аш-какай, 10 килограмм çу; Госбанкра ĕçлекенсем—40 килограмм аш-какай; Сиявăри вĕренӳ пунктĕнчи боецсем—38 килограмм аш-какай, 25 чăх, 200 тенкĕ укçа, папирос, çăмарта ярса панă. Пăрачкаври вăтам шкулта вĕренекенсем боецсем патне 130 килограмм аш-какай, 200 штука çăмарта тата ытти çимĕçсем янă.

Комсомол организацийĕсен Сталин юлташăн доклачĕпе кашни çамрăка, колхознике паллаштарас тĕлĕшпе ку таранччен ĕçленипе лăпланса лармалла мар. Вăл ĕçе малашне те туса пымалла.

Л. МИХАЙЛОВ.

ВЛКСМ Чăваш обкомĕн секретарĕ.

Танксем тума

Ишлейри «Большевик» промартель коллективĕ Сталин юлташ Мускав Совечĕн чаплă ларăвĕнче тунă доклада сӳтсе-явнă хыççăн государство умĕнчи обязательствăсене пурне те çак кунсенче парса татма, чăпта çапмалли IV-мĕш квартал планне 2—3 хут ирттерсе тултарма пулчĕ.

Кунсăр пуçне вĕсем, Удмурт республикинчи «Универсал» артель членĕсем танксен соединенине тунă çĕре укçа-тенкĕ пухма чĕнсе каланине ответлесе, пĕр эрнери ĕçукçине пама пулчĕç. Артель пĕтĕмпе 5000 тенкĕ укçа пухса пама палăртрĕ. Çавăн пекех вĕсем «Комсомол Чувашии» бронепоезда тума та укçа-тенкĕ пухаççĕ.

И. МАРКОВ.

„Комбайн" колхозри комсомолецсем

ЕТĔРНЕ. Ирçере «Комбайн» колхоз çумĕнчи пуçламĕш организацире 14 комсомолец. Вĕсем пурте колхоз производствинче лайăх тĕслĕхсем кăтартса ĕçлеççĕ. Комсомол организацин секретарĕ Манефа Александрова—колхоз утарĕн заведующийĕ. Вăл хăйне çирĕплетсе панă вĕллесенчен планпа пăхнинчен ирттерсе 230 килограмм пыл туса илнĕ. Сĕт-çу фермин заведующийĕ комсомолец М. Горбатов юлташ фермăра ĕçлекенсем хушшинче ĕçе тĕрĕс йĕркеленĕ. Çакна пула ферма выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес плана ытлашшипех тултарнă. Сĕт суса илмелли çулталăкри плана октябрь уйăхĕнчех пурнăçланă. Фермăра ĕçлекен Большакова, Кудряшова, Зубрилова юлташсем хăйсен заданийĕсене ытлашшипех тултарса пыраççĕ. Ферма хĕле лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илчĕ.

Колхозри чылай çынсем фронта кайнă. Вĕсем вырăнне юлнă комсомолкăсем ĕçри шанăçа тӳрре кăларма тăрăшаççĕ. Е. Мельникова юлташ ялсоветри финанс агенчĕ пулса ĕçлет. Ялсовечĕ укçа-тенкĕ пухас тĕлĕшпе районра япăх мар вырăнта тăрать. А. Мамейкина—колхозри кладовщик, Г. Матвеев—ирĕклĕ пушар дружинин боецĕ.

Е. Алексеев, Е. Григорьева, Ю. Сураев комсомолецсем колхозра лайăх ĕçлекен агитаторсем. Вĕсем колхозниксене яланах Совет Информаци Бюровĕ паракан сводкăсене, совет патриочĕсен фронтри тата тылри паттăрлăхĕсем çинчен вуласа параççĕ. Ĕçре вĕсем ытти колхозниксене пример кăтартаççĕ. Уйри тырпулсене пухса кĕнĕ, çĕрулми кăларнă вăхăтсенче куллен нормăна яланах 150-шар процент таран тултарса пынă. Халĕ вĕсем Сталин юлташăн докладне колхозниксене вуласа ăнлантарса парас енĕпе ĕçлеççĕ.

Н. ЦВЕТКОВ.

Ассакасси шкулĕнче

КАЛИНИНО. **(«Чăваш Коммуни» корр.).** Ассакассинчи туллимар вăтам шкулти учительсем вĕренӳ программине çар ĕçĕпе çыхăнтараççĕ. Сывлăшран килсе тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланма, винтовкăпа усă курма шкул ачисем аван пĕлеççĕ.

Шкулта пурĕ 139 ача вĕренет. Вĕсенчен паянхи куна 121 ача ПВХО значокĕн нормисене парса пĕтернĕ. Ку тĕлĕшпе уйрăмах учительница К. Куликова юлташ тăрăшса ĕçлет. Вăл хăй пĕччен 50 ачана вĕрентсе кăларнă.

Çар ĕçне вĕренмелли занятисем эрнере икĕ хут, 22 сехетлĕ программăпа, йĕркеллĕ пулса пыраççĕ. Шкулта çар ĕçне вĕренме ятарласа пĕр пӳлĕм уйăрнă. Унта ачасем противогазпа усă курма вĕренеççĕ, винтовкăн кашни чаçĕпе, пĕчĕк танкăн, ручной пулеметăн тата зенитнăй батарейăн модель чаçĕсемпе тĕплĕн паллашаççĕ. Çар ĕçне вĕренмелли нагляднăй пособисем те çителĕклĕ.

Шкул ачисем çар ĕçне тимлесе вĕренеççĕ. Л. Пантелеймонов, М. Христофорова, Сверчков, В. Алеферов, Нестерова вĕренекенсем çар ĕçне отлично вĕренсе пыраççĕ. Л. Пантелеймоновпа Д. Сверчковăн пиччĕшĕсем Хĕрлĕ Çар ретĕнче тăван çĕршыв ирĕкĕшĕн фашизма хирĕç паттăррăн çапăçаççĕ.—Хĕрлĕ Çарăн чаплă воинĕсем пулма ачаранах вĕренĕр,—тесе çыраççĕ вĕсем хăйсен шăллĕсем патне. Пиччĕшĕсен наказĕсене шăллĕсем лайăх пурнăçа кĕртеççĕ. Шкулта отлично вĕреннипе пĕрлех, вĕсем йĕлтĕрпе те лайăх ярăнма пултараççĕ.

М. ЯСТРАН.

Х Ĕ Л

Лапка-лапка шур юр ӳкет,
Шур мамăк пек вĕлтĕртетет.
Мĕнпур тавралăх шур халат,
Сестра пек, меллĕн тăхăнать.
Çыран хĕрне те хум тапмасть:
Шенкер çырма—кăвак алмаз.
Ту çамкинчен анаталла
Тап-такăр çул.
  Ярăнмаллах.
Ачи-пăчи ахăлтатса
Çуни çине ларать те—ух!
Юр вĕлтĕркки парăлтатса
Юлать вĕсем вăшлатнă чух.
Хире тухан—куян йĕрри,
Йăрр... тăсăлнă сунарçă йĕлтĕрри:
Хура вăрман шап-шурă кĕрĕкпе
Шур сухалне силле тăрать.
Кĕр хыçĕнчен, хăй йĕркипе,
Çуллен çапла вăл хĕл ларать.
Хĕл ларнине эп картинласшăн мар:
«Кăçал сивви ай-хай хаяр,
Пĕр капкăн виçĕ кашкăр çаптăрах!»—
Тени паян вырăнлăрах.
Ук шурă юр,
  ӳк мăй таран,
Ук ытларах,
  ӳк хулăнрах!
Çĕлен пек шăхăрччĕ асар-писер
  тăман,
Выç кашкăр кĕтӳне шăлса каях!
Вĕр, сивĕ çил,
  вут пек пĕçер,
Ши-ши!.. ула,
  пул шух.
Оккупанта ура çинчен ӳкер,
Вĕр хытăрах,
  шăм витĕр касса тух.
Тăман иртсен çанталăк лăпланать,
Хул тăррине хĕвел те хăпарать.
Хĕвел, эс виç уралă пул,
Йăвашшăн мар, хаяррăн кул,
Шартламуна эс ан хĕрхен,
Салат эс пăр пек сив хĕлхем.
Çĕрле, шăн уйăх, карталан,
Тĕрле чӳречене ахахласа;
Шур юр, эс курăн йăлтăрккан,
Ура пуссан, эс вырт кăчăртатса.
Трубасенчен юпаланса
Хăпартăр тĕтĕм.
  Сурчăк пăрлансан,
«Чăнах та, ку ак хĕл!»—теме
  пулать,
Ун чух ташламанни ташлать.
Ташлаччăр пыйтлă йытăсем!
(Хăть йытă-и,
  хăт кашкăр-и —
    вăл нимĕçех!)
Вĕсем илесшĕн ăшă хваттерсем.
Хваттер сире тулта —
  юр çийĕнче.
Блиндажсем мар —
  вил шăтăкне
Чаватăр эсĕр, сăвăр пек.
Мускав панче, пуçăрсене,
Хисеп тупмасăр, сăвăр тек.
Совет хирне виçсе тухмашкăн çук.
Ун шур юрне апса тухмашкăн çук.
Сив хĕл пире пулăшать çех
Шăлса тăкмашкăн нимĕçе.
Пăшал çине—пăшал,
  танк çине—танк,
Автоматсем ватаç автомата.
Ак çитĕ вăхăт, çитĕ ак:
Хăвалăпăр чăн юлашки оккупанта.
Вĕсем халь, ăтăр пек, лараççĕ
  шăтăкра,
Снаряд ӳкет те çĕкленет тăпра.
Шăтăкăрта —
масарăрта
Шăлăрсене ӳкертĕр чир—цынга,
Хырăмăра хутлатăр юнлă варвитти,
Таракан пек кăнчрик! хытса
Сайралăр Немана çити.
Виллĕрсене кĕрт хывса кайтăр,
Кĕртне сăр кашкăр пырса чавтăр,
Вăл çуртăр типшĕм ӳтĕре,
Вăл ĕмтĕр типнĕ мимĕре.
Çĕрсе хуралнă шăмшакка,
Туллатăр та пăрахтăр аякка.
Çуркуннепе, çурхи шывсем
Тасатчăр юнлă хирсене,
Кăпăкланса васкаччăр тинĕсе,
Асатчăр нимĕç виллине.

СТИХВАН ШАВЛЫ.

Çĕрулми фончĕсене хăвăрт туса çитермелле тата лайăх пăхса усрамалла

Отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче тĕштырă, техникăллă культурăсем акмалли тата пахча-çимĕçсем, вăл шутрах çĕрулми лартмалли лаптăксене малалла аслăлатни, çавнашкалах вĕсен тухăçлăхне ӳстерни пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Çĕрулми лартмалли лаптăксене аслăлатас тесен, çĕрулми вăрлăхне халĕ çителĕклĕ уйăрса хăвармалла. Çитес кунсенчех кашни колхозра çĕрулмин вăрлăх тата страховой фончĕсене туса çитермелле.

Республикăри çĕршер колхозсем вăрлăх тата страховой фончĕсене туса çитерчĕç. Сăмахран, Калинински тата Шăхасан районĕсенчи колхозсем йăлтах хывса çитернĕ.

Хăшпĕр районсем вара çĕрулмине вăрлăх фондне хывас тĕлĕшпе васкамаççĕ. Вăрнар районĕнче вăрлăх фондне хывмалли плана 43 процент, Улатăр районĕнче—56 процент, Кувакино районĕнче—26 процент çеç тултарнă.

Хĕрлĕ Чутай, Çĕмĕрле райçĕрĕç пайĕсенче хăйсен районĕсенчи колхозсенче вăрлăх фондне çĕрулми мĕн чухлĕ хывнине те пĕлмеççĕ. Çак тĕслĕхсем вара райçĕрĕç пайĕсем колхозсене мĕнле ертсе пынине уççăнах кăтартса параççĕ. Вăрçă пынă вăхăтра ĕç çине çакнашкал пăхни пачах та юрăхсăр.

Халĕ кашни колхозра вăрлăх фондне çĕрулми хывса çитерес пулать. Государство умĕнчи çĕрулми обязательствине тултарнă хыççăн, акма палăртнă сорт сахалтарах юлсан, çав сорта ытти колхозсемпе улăштарса илмелле.

Фондсене туни çителĕксĕр, акма уйăрнă çĕрулмине тĕрĕс пăхса усрамалла. Хĕл вăхăтĕнче çĕрулмине пăхса усрама кашни колхозра пĕрер çын уйăрмалла. Вĕсем çĕрулми мĕнле сыхланса усраннишĕн ответлă пулма тивĕçлĕ.

Анчах, калас пулать, хăшпĕр колхозсенче çĕрулми вăрлăхне пăхса усрасси çине çителĕксĕр çавăрăнса пăхаççĕ-ха. Çавна пула уйрăм колхозсенче çĕрулмине çĕртнĕ тĕслĕхсем те пур. Сăмахран, Пăрачкав районĕнчи «Красногор» колхозра çĕрулми вăрлăхĕн фондне 200 тоннăна яхăн сортламасăр тата лайăх типĕтмесĕр хывнă пулнă. Çĕрулмине усракан вырăнта унăн хулăмĕшĕ 2—2,5 метр пулнă. Çавăнпа çак колхозра çĕрулми хăвăрт пăсăлнинчен нимĕн тĕлĕнмелли те çук. Кувакино районĕнчи «12 лет Октября» колхозра та çĕрулми вăрлăхне шăнтнă.

Комсомольски тата Вăрнар районĕсенчи уйрăм колхозсенче те çĕрулми вăрлăхне япăх пăхса усраççĕ. Халĕ кашни районри çĕрĕç органĕсен колхозсенче çĕрулми вăрлăхне мĕнле пăхса усранине тĕрĕслесе тухассине организацилемелле. Çĕрулми пăсăлма пуçланине палăртнă çĕрте ăна хăвăртрах суйласа тухмалла. Подвалсенче çĕрулми аван сыхланса тăтăр тесен, вĕсенче пĕр пек температура тытса тăмалла.

Р. ОСАНОВ.

УЧЕБНИКСЕМ ÇИНЧЕН

КАНАШ. **(Хамăр корр.).** Канаш районĕнчи сутĕçпайĕн заведующийĕ Терентьев юлташ районри шкулсенче мĕнле учебниксем тата вĕсем мĕн чухлĕ çитменнине кăшт та пĕлме пултараймасть. Мĕншĕн тесен заведующире «пĕр уйăх çеç» ĕçлет иккен вăл.

Терентьев шучĕпе, шкулсен пурнăçне пĕлме виç-тăватă уйăх, е çурçул кирлĕ пулас. Анчах та унччен вĕренӳ çулĕ те пĕтет, вара каллех тепĕр хушă учебниксем те кирлĕ пулмаççĕ.

— Учебниксем чылай шкулсенче çитмеççĕ. Список пурччĕ пулас, пăхарха,—терĕ вăл.

Çак сăмаха Терентьев юлташ шкапри çĕр тĕрлĕ хутсем хушшинчен пĕр вăрăм список туртса кăларчĕ. Спискĕ кивĕ, июнь уйăхĕнче тунăскер. Ун тăрăх пĕр Вырăскас Пикшик вăтам шкулĕнче кăна 981 учебник çитмест. Районĕпе илсен, темиçе пин учебник та çитмест... Ну, ку кивĕ список. Пире хальхи кирлĕ.

Чăннипе паян кун та учебниксем кашни шкултах çитмеççĕ. Пĕр Хирти Катекри пуçламĕш шкулта кăна 78 учебник çитмест. Вăл шутран географипе—20 учебник, чăваш чĕлхипе—20, вырăс чĕлхипе—20. Вăтам шкулсенче учебниксем çитменни татах та ытларах. Шаккăлти вăтам шкулта 388 учебник çитмест. Аслă классенче вĕренекенсен истори, конституци, географи предмечĕсемпе вĕренмелли кĕнекесем çукпа пĕрех.

Учебник — вĕренекенсен хĕçпăшалĕ. Учебниксемсĕр йĕркеллĕн вĕренме çук. Çавăнтан килет те ĕнтĕ хăшпĕр шкулсенче вĕренӳ ĕçĕ начартарах пыни. Канашри 2-мĕш номерлĕ вăтам шкулти ачасенчен 21 проценчĕ вĕренӳре ĕлкĕрсе пыраймаççĕ. Уйрăм дисциплинăсемпе илсе пăхсан, вĕсен хисепĕ татах та пысăкрах.

Учебниксем çуккишĕн час-часах шкул директорĕсем те айăплă. Мĕншĕн тесен, вĕсем учебниксене коллективлăн илсе туянтарасси çинчен шутламаççĕ, вĕсене шыраса хăйсен ялĕнчен аякка тухмаççĕ. Çав вăхăтрах учебниксем тепĕр ял лавккинче купи-купипе выртаççĕ. Янкăлчăри сельпора, сăмахран, пуçламĕш классенче вĕренмелли кĕнекесем—410 экземпляр выртаççĕ. Сутăнса пĕтмен учебниксем Сиккассинчи, Шаккăлти, Асхвари, Аччари сельпосенче те пур. Райпотребсоюз складĕнче те сахал мар вĕсем.

Унтан та ытларах—республикăри культура таварĕсен базинче. База директорĕ Гауфман юлташ каланă тăрăх, вĕсен складĕнче кирлĕ учебниксем пурте пур. Эпир халь анчах Хирти Катекри пуçламĕш шкулта географипе, чăваш тата вырăс чĕлхисемпе вĕренмелли кĕнекесем çитмеççĕ терĕмĕр. Вĕсем Канашри культбазăра çĕршер е пиншер экземплярпах выртаççĕ.

Сăмах майĕн çакна та каламалла. Райпотребсоюз системинче ĕçлекен работниксем кĕнекесемпе суту-илӳ тăвасси çине тивĕçлипе çавăрăнса пăхмаççĕ. Уйрăмăнах учебниксене, тупăшсăр тавар вырăнне хурса, базăран йышăнмасăр тăраççĕ. Пур пеккисене те сутса пĕтерессишĕн тăрăшмаççĕ, вĕсене курăнмалла вырăнта тытмаççĕ, сĕнмеççĕ.

Республикăри культура таварĕсен бази учебниксемпе суту-илӳ тăвас ĕçе тивĕçлипе ертсе пымасть. Базăри работниксем ăшă пӳлĕмре циркулярсем çырса ларма çеç хăнăхнă, ăçта мĕнле учебниксем çитменнине вăхăтра сиссе, вĕсене унта ярса тăни çук.

Вĕренекенсене учебниксем тупса парасси—питех те кирлĕ ĕç. Ку ĕçре суту-илӳ работникĕсен пĕр шухăшлă пулса, пĕр-пĕрне пулăшса ĕçлени кирлĕ. Анчах вăл халĕ çук-ха.

Т. ИВАНОВ.

ВĂРÇĂ ĔÇНЕ ВĔРЕНЕКЕНСЕМ ВАЛЛИ

Танксене чармалли майсем

Пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çар тăшманăн танковăй дивизийĕсен хытах çапса çĕмĕрет.

Фашистсен танковăй дивизийĕсем нумайĕшĕсем, Хĕрлĕ Çар çапса аркатнăскерсем, хăйсен пĕтĕм техникине тенĕ пекех тата нумай чĕрĕ вăйне çухатнă.

Хĕрлĕ Çар фашистсен танкĕсене хирĕç артиллерипе, танковăй войскăсемпе, авиаципе усă курса кĕрешет. Тăшманăн танкĕсене хирĕç пыракан кĕрешӳ историйĕнче совет пехотинецĕсем чаплă страницăсем çырса хунă, вĕсем танксене хирĕç бронясене çĕмĕрекен пулясемпе, минăсемпе, танксене хирĕç кĕрешмелли гранатăсемпе, ручной гранатăсен çыххисемпе, çунакан шĕвек тултарнă бутылкăсемпе усă курса кĕрешеççĕ. Тăшманăн танкĕсене хирĕç кĕрешнĕ çĕрте çавăн пекех тата танксене чармалли чăрмавсем те пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ; çав чăрмавсемпе усă курса, тăшманăн чылай танкĕсене пĕтернĕ ĕнтĕ.

Пирĕн дивизисенчен пĕри Круглая тата Двухгорбая ятлă высотасен рубежне тухнă та оборона линине йышăннă. Тăшманăн танкĕсене наступлени туса пыма чăрмантарма пултаракан естественнăй чăрмавсем унта кӳлĕ тата тайлăксем пулнă. Анчах нумай участоксенче танксене хирĕç кĕрешмелли искусственнăй чăрвамсем тумалла пулнă. Çавăнтах шухăшласа палăртнă план тăрăх, хăшпĕр тайлăксене чăнкăрах туса хунă. Çав вырăнти рашча варринче йывăççене йăвантарса чăрмав туса хунă, пăшалтан-пулеметран пеме усă вырăнсем хăварнă, пĕчĕк шыв урлă хывнă кĕпере сирпĕнтерсе янă, танковăй ловушкăсем тунă тата кӳлĕпе Двухгорбая высота хушшинчи вырăна минăсем хурса тухнă. Фашистсем наступлени кайсан, вĕсен танкĕсен пĕрремĕш группи, 15 танк таран, Круглая высотан саперсем маскировка туса лартнă чăнкă хĕрри патне пырса тухнă та ирĕксĕрех чарăннă. Пирĕн артиллеристсем вара вĕсен çине çавăнтах тупăсенчен пеме тытăннă. Тăшманăн темиçе танкне çĕмĕрнĕ, ыттисем каялла çавăрăнса кайнă. Танксем хыççăн пынă пехота çапла вара броня хӳтлĕхĕсĕр тăрса юлнă.

Танксен иккĕмĕш группи, 30 танка çити, взрыв туса сирпĕнтерсе янă кĕпер патне килсе тухнă. Вĕсен çине çавăнтах артиллерирен пеме тытăннă. Танксен пĕр пайĕ стройран тухнă, тепĕр пайĕ каялла тарнă. Фашистсен танкĕсен виççĕмĕш пайĕ минăсем çине пырса тăрăннă. Малта пыракан машинăсем сывлăша сирпĕнсе кайнă. Урăххисене каяс тесе хăтланса, ытти машинăсем пирĕн фугассем çине пырса кĕнĕ. Танксен пĕр пайĕ çунса кайнă, йăванса кайнă, пĕри ловушкăна кĕрсе ӳкнĕ. Пирĕн артиллери вĕсен çине ик енчен те вăйлăн пенĕ. Çапла вара çав вырăнтан пĕр танк та хăтăлса тухайман. Нимĕçсен фашистла пехотин, танк хӳтлĕхĕсĕр тăрса юлнăскерĕн, ирĕксĕрех вара çĕр çумне тĕкĕнмелле пулнă. Çав çапăçура пирĕн дивизи çĕнтернĕ.

Танксене тытса чармалли чăрмавсем ик тĕрлĕ пулаççĕ: естественнăй тата искусственнăй чăрмавсем. **Естественнăй чăрмавсем** çаксем пулма пултараççĕ: тусемпе варсем (çырмасем), 25°-ран пуçласа 45° таран тата унтан ытларах та чăнкăскерсем, 5 метртан кая мар сарлака тата 1,8 метр тарăннăш шывсем, путлăхлă шурлăхсем, йывăç çăра ӳсекен вăрмансем, варсем-çырмасем, канавсем, тайлăксем, танк тăрăшшĕнчен сарлакараххисем тата танксен хăпармашкăн çаклатса илмеллинчен тарăнтараххисем.

Танксене хирĕç кĕрешмелли искусственнăй чăрмавсем нумай тĕрлĕ пулаççĕ. Чи çăмăл чăрмавсене, çĕртен тăваканнисене, пехотăн, утлă çарăн тата артиллерин подразделенийĕсем хăйсемех тата хăйсен шанцевăй инструменчĕсемпе тума пултараççĕ. Сложнăйрах чăрмавсене, машинăсемпе тата взрывсем туса сирпĕнтерсе тумаллисене, саперсем тăваççĕ.

Танксене чармалли чăрмавсене вĕсене пурне те сывлăшран пăхса та, çĕр çинчен пăхса та курăнмалла мар (маскировка) тăвас пулать, вĕсем патне тăшман кĕтмен çĕртен пырса тухмалла пултăр.

Танксене хирĕç кĕрешмелли чăрмавсене мĕнле тумалла-ха?

Çулсене чавса тухасси. Çул çинче тарăн мар канавсем чаваççĕ, вĕсене çула тăрăх, е урлă е тата пăртак чалăшрах, шахмăтла йĕркепе чавса тухаççĕ, канавсене çиелтен курăнмалла мар (маскировка) туса хураççĕ. Çав чăрмавсене тăшманшăн хăрушăрах тăвас тесе, канавсен тĕпне ручной гранатăсем 3—5-шерĕн пĕрле çыхса хума пулать. Çавăн пек канавсене, çиелтен шертесемпе тата çĕрпе витсе хунăскерсене, ловушкăсем теççĕ.

Çулсем çине минăсем хурса тухасси. Граната фугасĕсене çул урлă чавнă пысăк мар уçă канава хураççĕ; çав канава çиелтен хăмапа витсе хураççĕ, хăмине гранатăн взрывателĕпе çыхăнтараççĕ, вара канава маскировка туса хураççĕ.

Минăсемпе фугассем. Çулсем çине ак çакăн пек кирлĕрех вырăнсенче минăсем хурса тухас пулать: çулсем тĕреслеесе тăнă çĕрте, тăвалла хăпармалли вырăнта, çула алтса тунă вырăнта, çĕр купаласа тунă вырăнта, путакан çĕр урлă каçма пĕренесем е çапă хурса çул тунă вырăнта, çапла ĕнтĕ, айккипе пăрăнса кайма май çук е пăрăнса кайма хĕн вырăнсенче минăсем хурса тухас пулать. Вĕсене пырса пĕрĕнсен çурăлса каякан минăсемпе тата çавăн йышши фугассемпе минăлаççĕ; çав минăсемпе фугассем вара танкăн гусеницисем е автомашинăн урапи пуснипе çурăлса каяççĕ.

Воронкăсем. Пĕчĕк воронкăсене 5-шер килограмм туртакан 4—5 заряд хурса сирпĕнтерсе ярса тăваççĕ; вĕсене çулсен çӳрекен вырăнĕсене пăсас тесе тăваççĕ. Пысăк воронка тума 20-шер килограмм туртакан 5 заряд кирлĕ; çавсене взрыв тутарса 12 метр таран сарлака, 2 метр таран тарăн воронка тума пулать.

Воронкăсене çулсен ансăр вырăнĕсенче, пăрăнса кайма хĕн вырăнсенче тăвас пулать.

Чулсем, йывăççем купаласа хурасси. Чул куписене çул тăрăх шахмăтла йĕркепе хурса тухаççĕ, вĕсене гранатăсем хурса вăйлăлатаççĕ. Йывăççем, пĕренесем йăвантарса купаласа чăрмавсене вăрмансенче тата халăх пурăнакан пунктсенче тăваççĕ. Йывăççесене пралукпа карса çыхса хурас пулать тата минăлас пулать, унсăрăн вĕсене салатма çăмăл пулать. Йывăççене йăвантарса купаланă чухне вĕсене пăчкăпа е пуртăпа кассах татмалла мар. Йывăç хӳмесене (барьерсене) виçĕ тĕрлĕ пĕренерен тăваççĕ, пĕренесен диаметрĕ 25—30 сантиметр пулмалла, барьерăн çӳллĕшĕ 1,5 метр пулмалла. Пĕренесене ик енчен те юпасемпе тĕрелесе хураççĕ, юпасен хушши 1 метр пулмалла. Пĕренесене яка пралукпа е йĕплĕ пралукпа юпасем çумне çыхаççĕ. Пĕренесем хушшине тата пĕренесем айне фугассем хурса хăвараççĕ.

Кĕперсене çĕмĕресси. Кĕперсене çĕмĕрмелли чи çăмăл май вăл—кĕперĕн çӳлти пайне (пăрăссене тата сарнă материала) сӳтесси пулса тăрать. Сӳтсе илнĕ материала е çунтарса яраççĕ е хамăр çыран хĕррине илсе тухса пытарса хураççĕ. Çунакан япаласем пур пулсан, кĕперсене çунтарса яма та пулать. Лайăхрах çунтăр тесе çил çук чухне кĕперĕн сарнă материалĕн пĕр пайне сӳтсе хурас пулать е унта шăтăксем шăтарас пулать. Кĕперсене чи хăвăрт пăсмалли тата çĕмĕрсе тăкмалли май вăл—пĕтĕм кĕпере е унăн пайне взрыв туса сирпĕнтерсе ярасси пулать. Кĕперсене варринчен пуçласа çыран хĕрринелле сирпĕнтерсе пыраççĕ. Противника кĕпере тепĕр хут юсаса хума кансĕрлес тесе, кĕпер айне пĕр вăхăтран тин çурăлса каякан фугассемпе минăсене курăнмалла мар туса хурса хăвараççĕ.

Грунт çулĕсене сухаласа пăсасси. Тăмлă тата ӳсентăранлă грунт çулĕсене противникăн транспортнăй машинисене çӳреме кансĕрлес шутпа час та часах сухаласа пăсаççĕ. Ултă касăллă плуг 1 сехет хушшинче 2 метр сарлакĕш тăрăха 30 сантиметр тарăнăш ярса 1 километр тăршшĕ сухаласа тухма пултарать. Çула кукăр-макăр сухалаççĕ.

Танксене чармалли чăрмавсен шутне, çулсем çинче тăваканнисем шутне, шоссе çулĕсене тата юсанă çулсене çул машинисемпе пăсни те кĕрет.

Çулсем çинчи чăрмавсемсĕр пуçне танксемпе кĕрешмелли чăрмавсем тăвас тĕлĕшпе тата урăх тĕрлĕ паха майсем те пур.

Танксене хирĕç кĕрешмелли мина хирĕсем чи çивĕч те тума çăмăл чăрмавсем пулса тăраççĕ. Вĕсем противникăн танкĕсене, боевой машинисене тата транспортнăй машинисене тытса чарма кăна мар, вĕсене пĕтерсе лартма та пултараççĕ. Минăсене оборонăн малти хĕрри умне, окопсенчен 200—600 метр аякра хурса тухаççĕ. Кĕперсемпе паха объектсем патне пымалли вырăнсенче управлениллĕ мина хирĕсем тăваççĕ. Танксене хирĕç кĕрешмелли минăсене разведка туса тупассăран тата сиенсĕрлетесрен çав минăсен умне пехотнăй минăсем хурса тухас

Юлашки 4-мĕш страницăра

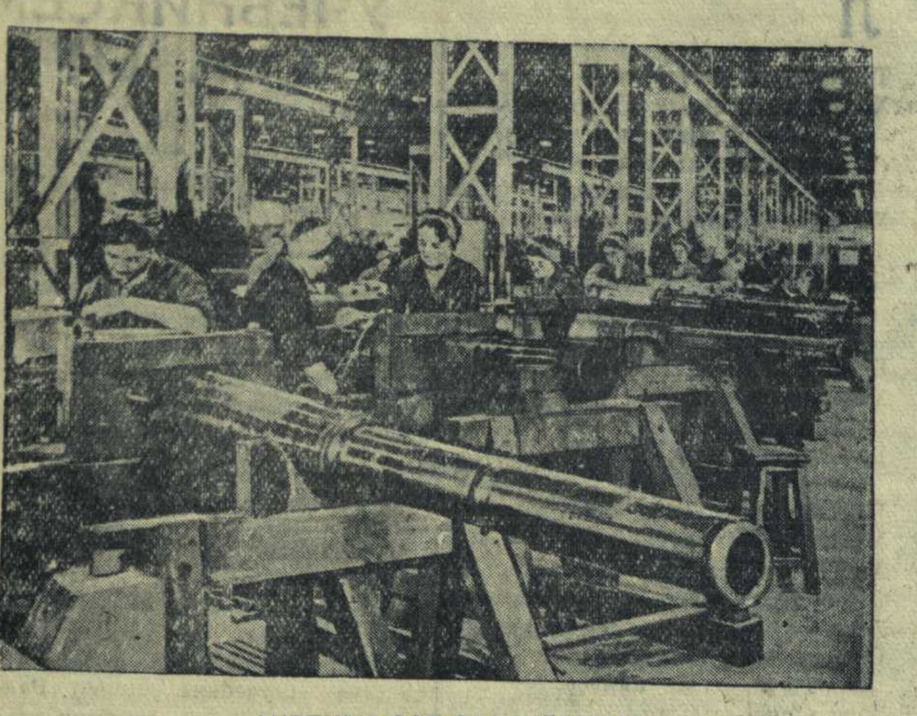

АНГЛИРИ ҪАР ЗАВОЧӖСЕНЧЕ.
Хӗрарӑмсем орудисем хатӗрлеҫҫӗ. ТАСС фотохроники.

Ҫывӑх Хӗвелтухӑҫӗнчи вӑрҫӑ ӗҫӗсем

ЛОНДОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Англин Ҫывӑх Хӗвелтухӑҫӗнчи хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсен командованийӗ ҫакӑн пек коммюнике пичетлесе кӑларнӑ:

«Ҫанталӑк ҫавтери начар, вӑйлӑ ҫилтӑвӑл пулнӑ пулин те, Англин икӗ кун хушши ҫурҫӗр-хӗвеланӑҫ еннелле ӑнӑҫлӑ пулса пыракан наступленийӗ пур участоксенче те халӗ ҫавтери вӑйлӑн аталанса пырать. Тобрук енчен наступлени тӑвакан Ҫӗнӗ Зеланди войскисем декабрӗн 11-мӗшӗнче Эль-Газал патне хӗвелтухӑҫ енчен пырса тухрӗҫ. Кӑнтӑр-хӗвелтухӑҫ енчен наступлени тӑвакан Англипе Инди войскисем Эль-Газал патӗнчи высотасем ҫине кӑнтӑр енчен пырса тухрӗҫ. Кунта вӗсем нимӗҫсемпе итальянецсене 600 ҫынна тыткӑна илнӗ. Унтан Англипе Индин войскисем Эль-Газалран хӗвеланӑҫ еннелле кайнӑ та татах 120 ҫынна тыткӑна илнӗ. Ахрома районне противникран тасатнӑ.

Декабрӗн 10-мӗшӗнче Ахромӑран хӗвеланӑҫ еннелле противникӑн колоннине атакӑласа нумай автомашинӑсемпе тупӑсене пӗтерсе е ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Трофейӑсем нумай илнӗ тата 300 ҫынна тыткӑна илнӗ.

Ҫанталӑк начар тӑни авиаци ӗҫӗсене кансӗрленӗ. Ҫапах та Англин авиацийӗ противникӑн Ливи фронтӗнчи пур участокӗсенче те моторизованнӑй колоннисемпе автотранспорчӗсем ҫине, склачӗсем ҫине вӑйлӑн бомбӑсем пӑрахса, Англин ҫӗр ҫинчи хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсене питӗ пысӑк пулӑшу панӑ.

Англипе Германи хушшинчи сывлӑшри вӑрҫӑ

ЛОНДОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Англин авиаци министерстви кӑларнӑ коммюникере ҫапла каланӑ: декабрӗн 1--мӗшӗнче ҫӗрле Англин бомбардировщикӗсем Кельн районӗ ҫине тата Хӗвеланӑҫ Германири ытти объектсем ҫине вӗҫсе пырса тапӑннӑ. Ҫавӑн пекех тата Гаврти тата Брестри доксем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ.

Англин 3 самолечӗ хӑйсен базине таврӑнман.

Югославири партизансен кӗрешӗвӗ

Югославин подполковник Михайлович командир пулса ертсе пыракан войскисем Серби, Герцеговина, Босни тата Черногори территорийӗн чылай пайне контрольлесе тӑраҫҫӗ. Михайловича тытса паракан ҫынна Германи влаҫӗсем награда 10 миллион динар пама пулнӑ. Михайлович правительстви укҫа-тенкӗ хӑй кӑларать, унӑн хӑйӗн полицийӗ пур тата хӑйӗн ҫарне пӗрмаях доброволецсем илсе тӑрать, ҫав доброволецсен шутӗнче Германи ҫарӗнчен тарса пынӑ ҫынсем те пур, тесе пӗлтереҫҫӗ. Доброволецсенчен нумайӗшӗсем хӑйсемпе пӗрле хӗҫпӑшалсем, ҫав шутрах пулеметсем тата тусем ҫинче ҫапӑҫмалли орудисем те илсе пыраҫҫӗ. Нимӗҫсен Белградра туса ирттернӗ тискер кайӑкла ӗҫӗсене хирӗҫ Югослави патриочӗсем, ноябрӗн 15-мӗшӗнче нимӗҫсен Герцеговинӑри мӗнпур гарнизонӗсем ҫине тапӑнса, нимӗҫсен 1500 салтакне тата Италин 7 пин салтакне вӗлерсе пӗтернӗ. Югослави патриочӗсем Югославири Морава юханшыв урлӑ каҫакан чи пысӑк кӗпере ноябрӗн 17-мӗшӗнче ишӗлтерсе антарнӑ.

Сербири партизансем, Стралбино ҫине наступлени туса пырса, Германин 7 дивизине хирӗҫ уҫӑнах ҫапӑҫаҫҫӗ. Ҫав хулана ҫывӑх вӑхӑтрах партизансем туртса илеҫҫӗ, тесе шутлаҫҫӗ.

Германин артиллерийӗпе пикировка тӑвакан бомбардировщикӗсем Сербин Вӑта ҫӗрти тата Хӗвеланӑҫӗнчи пайӗсенче ялсене пӗрмаях ҫӗмӗре-ҫӗмӗре каяҫҫӗ, тата унти халӑха вӗлереҫҫӗ. Сербири хуласемпе ялсенчен 40-ӗшне ҫӗмӗрсе пӗтернӗ те ӗнтӗ. Мачва районӗнче тата Саввӑпа Дрина юханшывӗсем хушшинчи вырӑнсенче уйрӑмӑнах нумай ҫӗмӗрнӗ. 7 ялти арҫынсене пурне те персе вӗлернӗ, хӗрарӑмсене хӑваласа кӑларса янӑ, ҫурчӗсене ҫунтарса янӑ. 2 пин ытла католик Словенирен Сербие тарса пынӑ, вӗсенчен нумайӗшӗсем партизансемпе пӗрлешнӗ.

(ТАСС).

Лондонра финсене, венгерецсене, румынсене арестлени

НЬЮ-ЙОРК, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Лондонра финсене, венгерецсене, румынсене 200 ҫынна яхӑн арестленӗ.

ТАНКСЕНЕ ЧАРМАЛЛИ МАЙСЕМ

(Юлашки, пуҫламӗшӗ 3-мӗш страницӑра)

пулать. Мина хирӗсенче контратака тӑвас пулсан каҫса кайма уҫӑ хушӑксем хӑвараҫҫӗ; ҫав хушӑксене хамӑрӑн войскӑсем лайӑх пӗлсе тӑмалла. Мина хирӗсене саперсем кӑна тӑваҫҫӗ тата минӑсене каялла вӗсем кӑна пухса илеҫҫӗ.

Пӗр ретри минӑсен хушши — 1,5 метртан пуҫласа 5 метр таран, ретсем хушши—15 метртан пуҫласа 50 метр таран пулмалла. Ретсенче минӑсене танк хуть те хӑш еннелле кайсан та пӗр е икӗ мина ҫине пырса пусмалла туса хурса тухас пулать. 1 километр тӑршшӗ фронта пӗр рет мина хурса тухма 225 рен пуҫласа 665 минӑна ҫити кирлӗ.

Ҫӗртен тунӑ чӑрмавсем — эскарпсем, контрэскарпсем тата тарӑн канавсем. Малтанхи икӗ тӗрлӗ чӑрмавсене сӑртсен, тайлӑксен, варсен, ҫырмасен, юханшыв хӗррисен чӑнкӑлӑхне ӳстернипе тӑваҫҫӗ.

Тарӑн канавсемпе эскарпсене 1,25 метр тарӑнӑш тата ытларах та тӑваҫҫӗ, сарлакӑшне 3,5 метртан кая мар тӑваҫҫӗ. Хытӑ пырса сиксе каҫса каясран канавсен танк пыракан хӗррине 200—250 сантиметр таран касса илеҫҫӗ, контрэскарпсен ҫӳллӗшӗ 170 сантиметртан кая пулмалла мар. Чӑрмавсене мӗн пысӑкӑш тӑвассине кашнинчех тӑшманӑн танкӗсен системине шута илсе тӑваҫҫӗ.

Танксене чармалли чӑрмавсене, ҫӗртен тунисене, фронт енчен пехотӑна чарма тунӑ чӑрмавсем, пехотнӑй минӑсем, проволочнӑй загражденисем тата ытти те туса хӳтӗлесе хурас пулать.

Вӑрманти хӳмесене (барьерсене) вӑрманлӑ вырӑнсенче тӑваҫҫӗ. Йывӑҫсем хушшине ҫӗртен 1,10 метр ҫӳллӗшӗнче 25-шер сантиметр хулӑнӑш 4 пӗрене ҫирӗплетсе хураҫҫӗ.

Надолбӑсем. Хулӑн (30—35 сантиметр хулӑнӑш) пӗренесем тата рельссем пулсан, надолбӑсем (кӗске юпасем) чавса лартма пулать, вӗсене чалӑш, 50—110 сантиметр ҫӳллӗш туса, шахмӑтла йӗркепе лартса тухаҫҫӗ. Надолбӑсем хушши—1,5—2 метр. Йӗплӗ пралукпа карнӑ надолбӑсем пехотӑна тытса чармалли чӑрмавсем те пулса тӑраҫҫӗ. Чӑрмава вӑйлатмашкӑн надолбӑсем умне 70 сантиметра ҫити тарӑн шӑтӑксем чавса хума пулать.

Хӗлле танксене чармалли чӑрмавсене чылай тарӑн юр ҫинче тума тивет. Хӗллехи чи ҫӑмӑл чӑрмав вӑл—танка хирӗҫ кӗрешмелли юр кӗрчӗ пулса тӑрать.

Шартлама сивӗсенче ҫула искусственно пӑрлантарма пулать. 100 метр тӑршшӗ ҫула пӑрлантарма 1 цистерна кирлӗ, кашни квадратла метр лаптӑка пӑрлантарма 20 литр шыв кирлӗ. Шартлама сивӗсенче тайлӑксемпе сӑртсене те пӑрлантарма пулать. Кунта ҫакна астутарса хурас пулать: юртан тунӑ чӑрмавсене пурне те лайӑх маскировка тумалла.

Полковник **Б. БУДИЛОВ.**

Лӑпкӑ океанри вӑрҫӑ

Японин „Харуна“ линкорне путарнӑ

ВАШИНГТОН, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен ҫар командованийӗ декабрӗн 11-мӗшӗнче пӗлтернӗ коммюникере ҫапла каланӑ: Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Инҫетри Хӗвелтухӑҫӗнчи хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсен командующийӗ Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен ҫарӗн сывлӑш-ҫар вӑйӗсем Лусон утравӗнчен ҫурҫӗр еннерех японецсен 29 пин тонна водоизмещениллӗ «Харуна» линкорне чӑнах та путарнӑ, тесе каланӑ. Япони войскисем Лусон утравӗн ҫурҫӗрти ҫыранӗнче ҫирӗпленсе ларас тесе темиҫе хутчен те хӑтланса пӑхнӑ, анчах та Америкӑпа Филиппинсен ҫарӗсем хаяррӑн хирӗҫ тӑнипе пула, вӗсем утравӑн чи ҫурҫӗрти Асала районне ҫеҫ йышӑнса илме пултарнӑ, кунта японецсем ҫирӗпленсе ларма тӑрӑшаҫҫӗ.

Манила районӗнче сывлӑшри ҫапӑҫусем халӗ те пулса пыраҫҫӗ-ха. Кун каҫиччен японецсем аэродромсем ҫине пырса тапӑнса пӗр ангара сиен кӳнӗ.

Вӑрҫӑ пуҫланнӑранпа Япони авиацийӗ Гуам ҫине тата тинӗс-ҫар базинчен ҫурҫӗр еннерехри аэродром ҫине икӗ хутчен пырса тапӑннӑ, тесе кӑтартса параҫҫӗ. Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен авиаци эскадрин штабӗ ҫапла пӗлтерет: Филиппинсенчи вӑхӑтпа 8 сехет те 45 минутӑра японецсен 18 ҫӑмӑл тата йывӑр бомбардировщикӗ Гуам утравӗ ҫине вӗҫсе пырса тапӑннӑ. Японецсем Гуам ҫине иккӗмӗш хут 14 сехет те 45 минутӑра 6 самолетпа вӗҫсе пырса тапӑннӑ.

ЛОНДОН, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, японецсен «Харуна» линкорӗ ҫине 3 бомба тивнӗ. Тепӗр икӗ бомби юнашар ӳкнӗ.

Японецсен суднисем ҫине Лусон утравӗнчен 16 километр аяккарахра, ҫурҫӗр-хӗвелтухӑҫ енче бомбӑсем пӑрахнӑ. Корреспондент ҫакӑнпа пӗрлех тата ҫапла пӗлтерет: Филиппинсен войскисен дивизийӗ Манилӑран 160 километр аяккарах японецсен атакине сирсе янӑ. Ҫапӑҫу Прагака ҫывӑхӗнче пулса иртнӗ.

ВАШИНГТОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Тинӗс ӗҫӗсен министерстви Лусон (Филиппины) утравӗ ҫывӑхӗнче Японин Конго класӗнчи линкорӗ ҫине бомбӑсем пӑрахни ҫинчен пӗлтернӗ. Бомбӑсем тӗл ӳкнине палӑртнӑ.

„Принц Уэльсский“ линкор тата „Рипалс“ крейсер путнӑ чухне пулнӑ ҫухатусем

ЛОНДОН, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Англин тинӗс министерстви коммюнике пичетлесе кӑларнӑ. Коммюникере ҫапла каланӑ: Сингапуртан илнӗ сведенисем тӑрӑх, путнӑ «Принц Уэльсский» линкорпа «Рипалс» крейсер командинчен 130 офицера 2.000 матроса яхӑн ҫӑлнӑ. Тӗрӗс цифрӑсене халь илеймен-ха, мӗншӗн тесен аманнисене тӗрлӗрен темиҫе госпитале вырнаҫтарнӑ. «Принц Уэльсский» линкор командин составӗнче 110 офицер тата 1515 матрос, «Рипалс» крейсер командин составӗнче 150 офицер тата 1240 матрос пулнӑ.

Инҫетри Хӗвелтухӑҫӗнчи вӑрҫӑ ӗҫӗсене пӑхса тухни

ЛОНДОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви Инҫетри Хӗвелтухӑҫӗнчи вӑрҫӑ ӗҫӗсен обзорне пӗлтерет. Обзорта ҫапла каланӑ: декабрӗн 10-мӗшӗнче ирхине ирех японецсен Лусон утравӗ ҫине аннӑ десантне Америкӑпа Филиппинсен ҫарӗсем питӗ хаяррӑн атакӑланӑ. Тӗп десанта Асавӑра, утравӑн ҫурҫӗр ҫыранӗнче, утрав ҫине ҫӗр каҫах вӑйлӑн бомбӑсем пӑрахнӑ хыҫҫӑн антарнӑ пулӗ, тесе шутлаҫҫӗ кунта. Филиппинсен ытти районӗсенчи положени паллӑ мар-ха. Макартур адмиралтаи илнӗ пӗлтерӳсем тӑрӑх, утравӑн хӗвеланӑҫ ҫыранӗнче Вигарпа Сан-Фернандо хушшинче десант антарма хӑтланнине ҫӗмӗрсе тӑкнӑ. Противникӑн суднисем утравӑн ҫурҫӗр ҫыранӗ патӗнче ишсе ҫӳреҫҫӗ, ҫавӑнпа та противник десант антарма хӑтланса пӑхать пулӗ, тесе шутлаҫҫӗ.

Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен ҫар министерстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Америка тинӗс авиацийӗн самолечӗсем противникӑн 6 транспорчӗ ҫине пырса тапӑннӑ. Ҫак транспортсенчен 3-шӗ ҫине бомбӑсем тӳрех тивнӗ те, вара вӗсенчен пӗри ӳпӗнсе кайнӑ. Ытти транспортсене пурне те сиен кӳнӗ. Ҫавӑн пекех тата Японин бомбардировщикӗсем Манила ҫине вӗҫсе пырса тапӑнса аэродромсемпе тинӗс бази ҫине бомбӑсем пӑрахни ҫинчен хыпар илнӗ.

Малайӑран ҫапла пӗлтереҫҫӗ: японецсем Сан-Ягора, Сингапурпа Кота Бару хушшинче, десант антарнӑ, анчах та Сингапурта официальнӑй йӗркепе пӗлтернӗ коммюнике тӑрӑх, англичансен позицийӗсем улшӑнман-ха. Англи войскисем Кота Баруран кӑнтӑр еннерехре ҫӗнӗлле йӗркеленеҫҫӗ. Англи войскисен ҫухатӑвӗсем ытла пысӑках мар. Темӗн вӑрӑмӗш фронтра хаяр ҫапӑҫусем пулса иртеҫҫӗ пулин те, ытти районсенче противник чикӗ урлӑ каҫайман-ха.

ЭРЛИ ПӖЛТЕРНИ

ВАШИНГТОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Рузвельт секретарӗ Эрли ҫапла пӗлтернӗ: Японин авианосецӗсем Лӑпкӑ океанӑн хӗвелтухӑҫ пайне епле майпа сисеччен кӗрсе кайма пултарнине халӗ Америка правительстви тӗрӗслесе тухать,— тенӗ.

КЭМПБЕЛ КОНТР-АДМИРАЛ ВИЛНӖ

ЛОНДОН, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви Вашингтонран ҫапла пӗлтерет: Тинӗс министерстви пӗлтернӗ тӑрӑх, декабрӗн 7-мӗшӗнче японецсем Пирл-Харбор ҫине пырса тапӑннӑ чухне контр-адмирал Кэмпбел вилнӗ. Кэмпбел Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен Лӑпкӑ океанри флот командующийӗн помощникӗ пулнӑ.

АНГЛИН ИНҪЕТ ХӖВЕЛТУХӐҪӖНЧИ ФЛОЧӖН ҪӖНӖ КОМАНДУЮЩИЙӖ

ЛОНДОН, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви Сингапуртан пӗлтернӗ тӑрӑх, Сингапурта Англин Инҫет Хӗвелтухӑҫӗнчи флочӗн командующийӗ пулма вӑхӑтлӑха Диеффри Лейтон вице-адмирала хушни ҫинчен официальнӑй йӗркепе пӗлтернӗ.

АМЕРИКА ҪӖРШЫВӖСЕН ПОЗИЦИЙӖСЕМ

НЬЮ-ЙОРК. декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Венецуэла правительстви хӑй Америкӑри ҫӗршывсен обязательствисене пурне те пурнӑҫа кӗртсе пыма шутлани ҫинчен пӗлтернӗ.

Боливи правительстви вӑл хӑй Гавӑйӑпа Панамӑри конференцисен конвенцине пурнӑҫа кӗртсе пыма ҫирӗп шухӑш тытни ҫинчен тепӗр хут пӗлтернӗ. Правительство Америкӑри ҫӗршывсен пӗр-пӗрне хисеплес тата туслӑ пурӑнас принципӗсем тӑрӑх тӑвакан пӗрлӗхлӗ ӗҫӗсем ҫумне пӗрлешме йышӑннӑ.

Бразилин ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрӗ Арами, Бразили Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсем майлӑ, тесе пӗлтернӗ.

Аргентинӑн ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрӗ Ренис Веняпин ҫапла пӗлтернӗ: Аргентина Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсене вӑрҫа хутшӑннӑ держава тесе шутламасть, ҫавна май Пӗрлешӳллӗ Штатсем Аргентинӑри портсемпе усӑ курма тивӗҫ илеҫҫӗ,—тенӗ.

Колумби правительстви Японипеле дипломатиллӗ ҫыхӑнусем тытма пӑрахнӑ.

АМЕРИКӐРИ ПӖРЛЕШУЛЛӖ ШТАТСЕН ТИНӖС-ҪАР ФЛОЧӖ

ЛОНДОН, декабрӗн 11-мӗш. (ТАСС). Англин информаци министерстви Англин тинӗс-ҫар флотӗнчи тинӗс экспертӗ Ферреби радио тӑрӑх тухса каланине пӗлтерет.

Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен флочӗн составне,—тенӗ Ферреби,—17 линкор, 7 авианосец, 37 крейсер, 171 эскадреннӑй миноносец, 111 подводнӑй лодка кӗреҫҫӗ. Кунсӑр пуҫне, Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсен флотӗнче миннӑй тральщиксем, патруль тӑвакан суднӑсем, хурал тӑракан таможеннӑй суднӑсем тата вӑрҫӑ ӗҫӗнче кирлӗ ҫӗнӗрен тунӑ суднӑсем ҫӗршерӗн шутланаҫҫӗ. Америкӑри Пӗрлешӳллӗ Штатсенче халӗ 15 линкор, 11 авианосец, 54 крейсер, 152 эсминец, 73 подводнӑй лодка тӑваҫҫӗ.

Лӑпкӑ океанри вӑрҫӑ тинӗсри вӑйсем умне, Европӑри вӑрҫӑпа танлаштарсан, тӗпренех урӑхла задачӑсем кӑларса тӑратать. Лӑпкӑ океанра материкпа утравсем пӗр-пӗринчен ҫавтери инҫетре тӑраҫҫӗ. Лӑпкӑ океанри флотӑн пӗр базӑран тепӗр базӑна ҫитме 3 талӑкран пуҫласа 10 талӑк таран вӑхӑт кирлӗ. Ҫавӑнпа та кунти флот, Атлантика океанӗнчи кӗске хушӑсенче ҫеҫ ишсе ҫӳрекен флотпа танлаштарсан, йӑлтах урӑхла пулмалла.

* * *

Германире транспорт начар ӗҫлет

СТОКГОЛЬМ, декабрӗн 12-мӗш. (ТАСС). Германире тухса тӑракан хаҫатсенче Германири транспорт, уйрӑмах хулари транспорт, питӗ начар ӗҫлени ҫинчен статьясем пичетлесе кӑларнӑ.

«Берлинер Берзенцейтунг» хаҫат экономика тӗлӗшпе ӗҫлекен Берлинри консультант тунӑ докладӑн содержанине пичетлесе кӑларнӑ. Ҫак статьяра Берлинри транспорт йывӑрлӑхӗ тӑтӑшах ҫивӗчленсе пыни ҫинчен каланӑ. Уйрӑмах Берлинри трамвай начар ӗҫлет, вӑл пассажирсен пӗчӗк пайне ҫеҫ турттарса ҫӳреме пултарать.

СИНГАПУР

(Справка)

Сингапур—Британи аллинче тӑракан Малайа ҫурутравӗн тӗп хули тата административнӑй центрӗ. Вӑл Малайа ҫурмаутравӗн кӑнтӑр вӗҫӗнчи хӑйпе пӗр ятлӑ Сингапур утравӗ ҫинче, Малакски проливран Лӑпкӑ океана тухнӑ ҫӗрте ларать. Сингапур утравӗ материкран Джохор ятлӑ ансӑр проливпа уйрӑлса тӑрать анчах та ку пролив урлӑ дамба хывса утрава материкпа пӗрлештернӗ. Дамби тӑршшӗ 1,2 километр шутланать.

Сингапурта — китаецсем, малаецсем, индуссем, англичансем пурӑнаҫҫӗ; 1938 ҫулта унта пурӗ 720.000 ҫын пулнӑ.

Сингапур—тӗнчери чи пысӑк суту-илӳ порчӗсенчен пӗри шутланать. Мӗншӗн тесен, вӑл—тинӗс ҫулӗсем Индийски океан бассейнӗнчен Лӑпкӑ океана каҫса кайнӑ ҫӗрте ларать. Ҫавӑнпа та Сингапур портне пароходсем пит те йышлӑн кӗрсе тухаҫҫӗ. 1938 ҫулта унта, вырӑнта ҫӳрекен суту-илӳ пароходӗсене те илсе шутласан, мӗнпурӗ 12.943 пароход кӗрсе тухнӑ, вӗсем пӗрле 31 миллион тонна ытла тавар шӑнӑҫтарма пултарнӑ.

Ҫакӑнпа пӗрлех тата Сингапур Англин Инҫетри Хӗвелтухӑҫӗнчи тинӗс-ҫар вӑйӗсем тӑракан тӗп бази пулса тӑрать. Ҫавӑнпа та ӑна хӑшпӗр чух Хӗвелтухӑҫӗнчи Гибралтар тесе те калаҫҫӗ. Сингапур Британи империйӗн пурнӑҫӗнче пысӑк вырӑн йышӑнса тӑракан линие—Британи утравӗсенчен Вӑтаҫӗр тинӗс урлӑ Индие, Австралие тата Ҫӗнӗ Зеландие каякан суту-илӳ ҫулне сыхласа тӑрать. Сингапур базине тинӗс енчен те, сывлӑшран тапӑнасран та вӑйлӑ крепоҫсемпе тӗреклӗлетнӗ. Сингапурта пӗрмаях Англи ҫарӗсен гарнизонӗ тӑрать; ку шутра ҫӗр ҫинчи ҫар чаҫӗсем те, тинӗс флочӗ те тата сывлӑш флочӗ те пур. (ТАСС).

БРИТАНИ МАЛАЙИ

(Справка)

Британи Малайи—Англи колонийӗ. Вӑл икӗ пайран тӑрать.

Пӗр пайне англичансем—«Стретс — Сеттлементс» теҫҫӗ. Кунта: Перак, Селангора, Негри-Сембилан тата Пахенга ятлӑ Малая государствисем пӗр федерацие пӗрлешсе тӑраҫҫӗ. Ку вакӑ государствӑсен территорийӗ пӗрле пӗтӗмпе 71.605 квадратлӑ километр шутланать, вӗсенче 2 миллион ытла халӑх пурӑнать. Вӗсен хушшинче чи йышлисем китаецсем, малаецсем тата индуссем шутланаҫҫӗ.

Тепӗр пайӗнче — федерацие пӗрлешмен Малайа государствисем: Джохор, Кедах, Келантан, Перлис, Тренгтану тата ыт. те шутланса тӑраҫҫӗ. Ҫав государствӑсен территорийӗ пӗтӗмпе пӗрле—137.834 квадратлӑ километр йышӑнса тӑрать. 1938 ҫурти декабрьте шутласа тухнӑ тӑрӑх ку государствӑсенче 5.278.866 ҫын пурӑннӑ. Ҫав халӑхран 30—40 проценчӗ китаецсем шутланаҫҫӗ.

Британи Малайи тӑхлапа каучук парас тӗлӗшрен пуян ҫӗршыв шутланать. Тӗнчере кӑларакан пӗтӗм тӑхлан рудисен ҫуррине тата пӗтӗм тӗнчипе тупакан каучук производствин ҫуррине Малайа парса тӑрать. Тӑхлан рудисене кӑларассипе вӗсене шӑратас ӗҫе пуринчен ытла федерацие пӗрлештернӗ княжествӑсем туса тӑраҫҫӗ.

◆◆◆◆◆

ФЕЛЬЕТОН

Гитлер йыттин хӳри татӑлни

Гитлер пропаганда министерствин кабинет алӑкне шартлаттарса хупрӗ те шал енчен ҫӑрапа питӗрсе илчӗ. Тарӑн кресло ҫинче кӑшт кӑна пуҫне кӑтартса ларакан Геббельс йӑпӑр-япӑр сиксе тӑчӗ, алла вӗрентнӗ упӑте пек хуҫкаланакаларӗ, унтан Гитлера салам пачӗ:

— Хайль фюрер!

— Ну!?—терӗ ӑна хирӗҫ Гитлер хаяррӑн. — Асу хутшӑнчӗ-и санӑн пӗр мӑкал та пулин, е ҫук-и?

— Астрологсем каланӑ тӑрӑх, манӑн ку чир хӗвеланӑҫ енчен сиенлӗ ҫил вӗрнинчен килнӗ. Унтан сывалас пулсан кашни кун йытӑ чӗри ҫисе пурӑнас пулать. Ҫавӑнпа та эпӗ...

— Циц!—кӑшкӑрса тӑкрӗ Гитлер хӑй умне кукленсе ларнӑ министра.— Йытӑ чӗри мар, этем чӗри ытларах ҫимелле те ҫын юнӗ ытларах ӗҫмелле пирӗн. Мантӑн-им эс нацистсен уставне? А йытӑ тӗлӗшӗнчен пулсан, эсӗ ху та любой йытӑран каях мар вӗрме пултаратӑн.

Ку сӑмахсене илтсен имшеркке Геббельс, фюрер кӑмӑлне уҫас тесе, ун патне тӑватӑ уран упаленсе пычӗ те йытӑлла вӗрме хатӗрленсе тӑчӗ.

— Нях! Вӗр йытӑлла!—приказ пачӗ Гитлер хӑрӑлтатакан сасӑпа.

— Тяв! Тяв! Тяв!—виҫӗ хутчен сурчӑкне сирпӗтрӗ Геббельс.

— Нях! Татах вӗр!

— Ляв! Ляв! Ляв!

— Лайӑхрах вӗр. Нацистларах тухтӑр.

— Хайль, хайль, хайль!

Гитлер кӑмӑллӑн кулам пек пулчӗ.

— Вот молодец. Капла вӗрсен, эсӗ манӑн чи шанчӑклӑ тусӑм пулатӑн. Мӗншӗн тесен, йытӑ пирӗнпе иксӗмӗр евӗр этемсенчен ӑслӑрах та, шанчӑклӑрах та.

— Хайль, хайль, хайль... Хайль фюрер!—савӑннипе хӳрине вылятса, Гитлерӑн ура тупанне ҫуласа илчӗ Геббельс.

— Ну вот, ҫапла. Эсӗ манӑн чи шанчӑклӑ йыттӑм,—кӑмӑллӑн сӑмахлама пуҫларӗ фюрер.—Йытӑлла вӗрме эсӗ лайӑх пӗлетӗн. Халӗ ӗнтӗ санӑн ман приказӑмсене йытӑ чӗлхи ҫине куҫарса пӗтӗм тӗнчене янратса вӗрме анчах вӗренмелле. Малтанлӑха сана ҫакӑн пек задани: большевиксем пире ҫынҫиенсем тесе питлеҫҫӗ. Вӑл ҫеҫ те мар-ха: пирӗн тискерлӗхсем ҫинчен Молотов мӗнпур патшалӑхсем патне нотӑсем янӑ. Эпир ҫапла тӑвӑпӑр. Нотӑра кӑтартнӑ фактсем пӗтӗмпех суя, вӑл фактсене Молотов хӑйӗн ывӑлӗ, Георгий Молотов, пирӗн тыткӑна лекнӗ пирки шутласа кӑларнӑ, тейӗпӗр.

— Анчах Молотовӑн ывӑл ҫукҫке...—хирӗҫлеме пӑхрӗ Геббельс:

— Циц!—кӑшкӑрса пӑрахрӗ ӑна Гитлер.

— Хушнӑ сана йытӑлла вӗрме —вӗр лайӑхрах.

— Хайль, хайль, хайль! Хайль Гитлер,—ответлерӗ Геббельс хӑравҫӑ сасӑпа.

— То-тӑ,—терӗ лӑпкӑраххӑн фюрер.— Халӗ ӗнтӗ санӑн ман сӑмахӑмсене пӗтӗмпех йытӑ чӗлхи ҫине куҫарасси ҫеҫ юлчӗ.—Ку—санӑн ӗҫӳ...

Адольф Гитлер юнпа вараланса пӗтнӗ шӑртлӑ аллине Геббельса ҫуллаттарчӗ те ӑна хӑйпе пӗрле дачӑна пыма чӗнчӗ. Дачӑра темӗн вӑхӑтчен тӗрлӗрен ашкӑнса ӗшеннӗ хыҫҫӑн Геббельс йытӑлла вӗрме татах та лайӑхрах вӗренсе ҫитрӗ. Анчах пӗр кӗтмен инкек тарӑхтарчӗ Гитлера: хӑйӗн йытти самай лявлятса вӗрме тытӑннӑ самантра сасартӑк Берлин ҫине таҫтан, пӗлӗт тӳпинчен, совет самолечӗсем сиксе тухрӗҫ те, ҫӗре хаяр аслати пек кисрентерме пуҫларӗҫ. Айне ярас пекех хӑраса ӳкнӗ Гитлер хӑйӗн шанчӑклӑ йыттине сӑнчӑрӗнчен ҫавӑтса хӑвӑртрах ҫӗр айӗнчи подвала чӑмрӗ. Анчах Геббельс шала кӗме ӗлкӗриччен ех, сывлӑш хумӗ ҫитсе ҫапнипе алӑк шалт! туса хупӑнчӗ. Геббельс ятлӑ йыттӑн хӳри шӑпах алӑк хушшине пулчӗ. Алӑк хушшине пулчӗ те хӳре сыппи таран шартах татӑлса кайрӗ.

И. ТУКТАШ.

◆◆◆◆◆

Красноармеецсен ҫемьисене пулӑшаҫҫӗ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Районри социальнӑй обеспечени красноармеецсен ҫемьисене 226.342 тенкӗ укҫа парса пулӑшнӑ. Эткерти «Новая жизнь» колхозра красноармеецсен ҫемьисене кашнинех 8-шар кубометр вутӑ хатӗрлесе панӑ. Кунти красноармеецсен ҫемьисем государствӑран та пулӑшу илсе тӑраҫҫӗ. Комсомольскинчи «Большевик» колхоз красноармеецсен шкулта вӗренекен ачисене тумтирсем ҫӗлетсе пама тырӑ парса пулӑшнӑ, 8 ача валли ӑшӑ тумтир ҫӗлетсе панӑ. Ку ӗҫре Комсомольски вӑтам шкулӗнче вӗренекенсем укҫа парса пулӑшнӑ.

В. ВИКТОРОВ.

Эмель тумалли йывӑҫ-курӑксемпе паллаштатпӑр

(Ҫамрӑк натуралистсен ҫырӑвӗ)

Эпир, Шупашкарти 4-мӗшпе 6-мӗш номерлӗ шкулсенче вӗренекен ҫамрӑк натуралистсем ҫитес ҫуркуннерен эмель тумалли йывӑҫ-курӑксене пухма тытӑнас тесе, ҫав йывӑҫ-курӑксемпе лайӑхрах паллашма кружок организацилерӗмӗр. Эмел тумалли йывӑҫ-курӑксем пирӗн республикӑра питех те нумай. Кружокра эпир ҫав йывӑҫ-курӑксене палласа илме вӗсем мӗнле вырӑнсенче ӳснине тата вӗсене хӑҫан, мӗнле татса пухмаллине вӗренетпӗр. Вара, ҫуркуннерен тытӑнса, ҫав эмел йывӑҫ-курӑкӗсене хӑюллӑнах татса пухма хатӗр пулатпӑр.

Ҫапла эпир, ҫамрӑк натуралистсем вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче хамӑр атте-аннесем пекех, ҫӗршыв оборонишӗн усӑллӑ ҫынсем пулас тетпӗр.

Эпир, республикӑри пионерсемпе шкул ачисене пурне те пирӗн пек кружоксем организацилеме чӗнетпӗр. Ку тӗлӗшпе ӗҫлеме чӑрмавсем пулсан, сӑмахран, эмел тумалли йывӑҫ-курӑксем ҫинчен вӗренмелли кӗнекесем пулмасан, пирӗн пата ҫырса пӗлтерӗр. Пирӗн адрес:

г. Чебоксары, ЧАССР, Средняя
школа № 6. Кружок юннатов

Шупашкар хулинчи 6-мӗш №-лӗ вӑтам шкулти ҫамрӑк натуралистсем.

Ответлӑ редакторшӑн **А. А. ЭСХЕЛЬ.**

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, ялхуҫалӑхӗпе промышленность пайӗсен — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, дежурнӑйӑн — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 6596 Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР. Заказ № 651, Ф 6. 58 84 п. л.